

Anotace:

Štúdia pojednáva o postavení filmu pre mládež a jeho dôležitosti na Medzinárodnom filmovom festivale v Berlíne a v Dánskom filmovom inštitúte. Taktiež poskytuje vhlad do dramaturgie festivalovej sekcie Generation 14plus spolu s uvažovaním o filme pre mládež v jednej z jeho kľúčových inštitúcií v Európe.

Klíčová slova:

Film, estetika, film pre mládež, mládež, Berlinale, DFI

Abstract:

The study discusses the status of film for youth and its importance at International Film Festival in Berlin and Danish Film Institute. This study also provides insight into dramaturgy of festival sekction Generation 14plus and into thinking of film for youth in one of the key institutions in Europe.

Key words:

Film, aesthetics, film for youth, youth, Berlinale, DFI

Studie je výstupem grantového projektu specifického vysokoškolského výzkumu Divadelní fakulty JAMU v roce 2017.

MgA. Radka Hoffmanová

POSTAVENIE FILMU PRE MLÁDEŽ NA MEDZINÁRODNOM FILMOVOM FESTIVALE V BERLÍNE A V DÁNSKOM FILMOVOM INŠTITÚTE

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Táto štúdia vznikla ako výstup z výskumných pobytov na Medzinárodnom filmovom festivale v Berlíne¹ (február 2017) a v Dánskom filmovom inštitúte² v Kodani (máj, 2017). Z hľadiska skúmania filmu pre mládež sa jedná o dve zásadné a rozhodujúce inštitúcie, ktoré svojím vnímaním mládeže v kontexte spoločnosti vysoko presahujú úroveň porozumenia tejto skupiny v našom geo-politickom priestore³, a ktorých dlhoročná činnosť v oblasti filmu pre deti a mládež je jednou z oblastí, ktoré dlhodobo reflektujem vo svojej práci.

Mojim prvotným cieľom bolo preskúmať postavenie filmu pre mládež v dvoch pomerne odlišných prostrediach, a to na filmovom festivale, ktorý ako jediný z tzv. festivalov kategórie A⁴, začlenil do svojho programu sekciu pre deti a mládež a v Oddelení pre deti a mládež v Dánskom filmovom inštitúte. Ďalším z cieľov bolo objasnenie pohľadu na film pre mládež vychádzajúce z dramaturgie sekcie Generation na 67. Ročníku Berlinale a aktivitami Oddelenia pre deti a mládež v DFI.

Okrem observačnej metódy skúmania t.j. sledovaním jednotlivých filmov v sekcii Generation 14plus na 67. ročníku festivalu Berlinale som mala možnosť výskumného rozhovoru s hlavnou kurátorkou sekcie, Maryanne Redpath, vďaka čomu som získala podrobnejšie informácie o podstatných elementoch filmu pre mládež, ktoré sekcia Generation hľadá pri výbere snímok do dramaturgickej koncepcie. Počas môjho pobytu v Dánskom filmovom inštitúte metóda môjho bádania vychádzala z rozhovorov s jednotlivými pracovníkmi oddelenia, prácou s materiálmi týkajúcich sa jednotlivých projektov DFI zameraným na deti, mládež a školstvo, taktiež sledovaním skupiny detí vo filmovom štúdiu FILM X pri natáčaní ich filmu.⁵

Jedna zo základných otázok problematiky súčasného filmu pre mládež je nasledovná:

¹ Ďalej: Berlinale.

² Ďalej: DFI.

³ Za „náš“ geo-politický priestor v danom kontexte považujem strednú Európu resp. krajiny Vyšehradskej skupiny so zreteľom na Českú republiku a Slovensko.

⁴ Jedná sa o medzinárodné filmové festivaly, ktoré sú akreditované Medzinárodnou federáciou asociíí filmových producentov.

⁵ Viac o FILM X projekte DFI v samostatnej kapitole venujúcej sa činnosti DFI.

„Prostřednictvím akých kritérií je možné definovat současný film pro mládež?“

Existuje totiž viacero spôsobov ako možno na film pre mládež nazeráť a ktoré jeho aspekty určiť ako smerodajné. V zásade by bolo možné rozdeliť toto nazeranie na edukačné a estetické.

Problematike charakterizovania súčasného filmu pre mládež sa venujem v prvej časti, kde pomenúvam rôzne prístupy a hľadám vhodné riešenie pre potreby mojej práce. Ďalšia časť je venovaná Berlinale a samotnej sekcii Generation 14plus spolu s analýzami vybraných zhliadnutých filmov rozdelených do troch kategórií: hraný film, dokumentárny film a krátky film. Posledná menovaná kategória je špecifikom a preto v nej dochádza k rozdeleniu do podkategórií: krátky hraný film a krátky dokumentárny film. Toto delenie vychádza z toho, že nie je možné použiť rovnaké prostriedky pre analýzu hraného filmu a dokumentárneho. Základným kritériom výberu filmov bol ich úspech na festivale t.j. získania niektorého z ocenení v spojení s originálnym formálnym, či tematickým prevedením. Aby však nedochádzalo len k jednostrannému pohľadu na filmy, ktoré v sekcii Generation 14plus ocitli, vybrala som aj snímky, nad ktorých výnimočnou estetickou, či dejovou kvalitou možno polemizovať.

Posledná časť textu približuje spôsob akým o filme pre mládež uvažujú pracovníci Oddelenia pre deti a mládež a akým aktivitám sa v DFI v tomto smere venujú. Spôsob práce tohto oddelenia ťažko porovnávať s existujúcou inštitúciou, či časťou inštitúcie u nás, preto sa jedná o popis fungovania zavedenej inštitúcie, ktorý môže poslúžiť ako inšpiračný zdroj pre miestne organizácie a platformy, ktoré majú záujem kinematografiu pre mládež a pracujú s touto skupinou.

1.1 PROBLEMATIKA DEFINÍCIE FILMU PRE MLÁDEŽ

Problematika jednotnej definície toho, čo sa skrýva pod označením *film pre mládež*, vychádza už zo samotnej problematiky definície mládeže. OSN mládež charakterizuje nasledovne:

„Mládež je najlepšie chápať ako obdobie prechodu zo závislosti detstva k nezávislosti dospelosti. To je tiež dôvod prečo je mládež ako kategória viac premenlivá než iné (ustálené) vekové skupiny. Organizácia spojených národov pre svoje štatistické účely definuje mládež ako osoby vo veku 15 – 24 rokov bez zaujatia ostatných definícií členských štátov.“⁶

V daných materiáloch⁷, ktoré OSN publikuje na svojich stránkach sú tiež uvedené vekové odlišnosti v závislosti na demografických, finančných, ekonomických a sociálno - kultúrnych východisk danej krajiny odkiaľ jedinec, či skupina spadajúca do tejto kategórie pochádza. Napríklad v oblasti krajín afrického kontinentu, kde pôsobí The African Youth Charter (spadá pod OSN) je vek mládeže vymedzený na 15 – 35 rokov.

Several UN entities, instruments and regional organizations have somewhat different definitions of youth, which the United Nations secretariat recognizes. The following table summarizes these differences:

Entity/Instrument/Organization	Age	Reference
UN Secretariat/UNESCO/ILO	Youth: 15-24	UN Instruments, Statistics
UN Habitat (Youth Fund)	Youth 15-32	Agenda 21 ⁷
UNICEF/WHO/UNFPA	Adolescent: 10-19, Young People: 10-24, Youth: 15-24	UNFPA ⁸
UNICEF /The Convention on Rights of the Child	Child until 18	UNICEF ⁹
The African Youth Charter	Youth: 15-35	African Union, 2006 ¹⁰

8

Z tohto pohľadu by charakteristika európskej mládeže vzhľadom k spomínaným východiskám, ktoré sa podieľajú na definovaní mládeže, mala byť jednotná a štatistický vek 15 – 24 rokov smerodajný. Z pohľadu skúmania kinematografie pre mládež sa však jedná o príliš obširnú skupinu divákov, v ktorej väčšinu tvorí vek dospelého jedinca, čo nie je skupina vhodná pre účely môjho výskumu.

Obdobne je tomu pri definícii mládeže z hľadiska sociologického. Veľký sociologický slovník⁹ mládež definuje ako:

“Termín označující buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu (viz -věk), nebo -sociální kategorii vymezenou specif. biol., psych. a soc. znaky. Příslušníky m. spojuje to, že se nalézají ve stejném -životním cyklu nazývaném -mládí a že jsou stejnou -generací. Věkově i soc. jde o mezivrstvu mezi dětmi a dospělými (viz -dospělost), která má své specif. zájmy, aspirace, postoje (veř. mínění), spol. postavení a svou roli, prestiž. Zvl. status m. vyplývá z toho, že je ve stadiu neúplné nebo odložené ekon. aktivity a profesionální přípravy a že je soc. a ekon. závislá na "světě dospělých". ... M. jako soc. skupina je kategorií přechodnou, která se nevyskytuje ve všech kulturách. Přír. národy většinou ostře ohraničují dětství a dospělost (viz -obřad iniciační). V našich podmínkách se m. uvažuje většinou od 14-15 let, kdy končí povinná školní docházka, do 30 let, kdy jsou završeny dílčí procesy soc. zrání u všech skupin m.“

Pojem mládež nie je definovaný v právnom poriadku SR, niektoré zákony však poznajú príbuzné pojmy, ktoré:

⁸ Ibidem.

⁹ LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. 1996. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.

⁶ Dostupné z: <http://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>.

⁷ Ibidem.

„súvisia s vekovým ohraničením života, blízkym veku mládeže. Podľa Občianskeho zákonníka, rozhodujúcim je vek 18 rokov, ktorým osoba dovršuje plnoletosť. Trestný zákon rozoznáva pojem mladistvý (od 15 do 18 rokov) a osoba, ktorá nie je trestne zodpovedná, čo je v tomto zmysle dieťa (do 15 rokov). Zákonník práce používa pojem mladistvý zamestnanec (zamestnanec mladší ako 18 rokov). Zákony sociálneho zabezpečenia používajú pojem nezaopatrené dieťa (do 25 rokov). Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí používa pojem dieťa (do 18 rokov) a mladý dospelý (18 až 25 rokov).“¹⁰

K tomuto kriminologickému poňatiu prikladám rozdelenie obdobia adolescencie z oblasti psychológie. Macek vo svojej publikácii *Adolescence*¹¹ uvádza, že je všeobecný konsenzus rozdeľovať a rozlišovať tri fázy obdobia adolescencie. Tými fázami sú: včasná adolescencia t.j. 10(11) – 13 rokov; stredná adolescencia v intervale cca 14 – 16 rokov a neskorá adolescencia v období 17 – 20 (prípadne i ďalej).¹²

Zaujala ma kombinácia kriminologického a psychologického výkladu mládeže (obdobia adolescencie) a hlavne hraničné plochy, na ktorých by bolo možné poukázať na odlišnosti jednotlivých filmov pre mládež. Na základe tohto som si vytvorila svoju pracovnú vekovú kategóriu, ktorú delím do dvoch častí vzhľadom k pomerne širokému rozpätiu. Jedná sa o mládež vo veku 13 – 18 rokov. Nasleduje delenie do podskupín: 13 – 15 rokov a 16 – 18 rokov. Vek 13 rokov som si vybrala aj napriek deleniu OSN, či samotnému názvu sekcie Berlinale Generation 14plus a to z toho dôvodu, že napriek tomu, že sa jedná o hraničný vek včasnej a strednej adolescencie, tak je táto veková skupina svojím prežívaním a vnímaním okolitého sveta a jeho problémov, omnoho bližšie k strednej fáze adolescencie.

1.2 ODLIŠNOSTI DEFINÍCIÍ FILMU PRE MLÁDEŽ

Existujú dve odlišné snahy o ukotvenie definície filmu pre mládež. Nórsky filmový vedec Anders Lysne¹³ sa vo svojom článku *On Becoming and Belonging: The Coming of Age Film in Nordic Cinema*¹⁴ prikláňa k Wittgensteinovej rodinnej podobnosti¹⁵ ako k východiskovému bodu, na základe ktorého je film pre mládež nutné chápať ako diverznú skupinu filmov, ktoré skúmajú sociálne a psychologické vetvenie dospievania v rozmedzí odlišných štýlov a foriem narácie, a nie ako žáner v jeho tradičnom ponímaní.¹⁶

¹⁰ IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže: <https://www.iuventa.sk/sk/Legislativa/Legislativa-omladezi/Historia-a-starsie-dokumenty/Prehľad-zakonov-v-SR-o-mladezi.alej>.

¹¹ MACEK, P. *Adolescence*. 2., upravené vydání. Praha: Portál, 2003.

¹² Ibidem.

¹³ Anders Lysne je nórsky filmový vedec, ktorý pôsobí na Univerzite v Osle, kde v súčasnosti dokončuje svoje doktorské štúdium, ktorého dizertačná práca bude pojednávať o estetických prístupoch Škandinávskom mládežníckom filme po roku 2000.

¹⁴ LYSNE, Anders. *On Becoming and Belonging: The Coming of Age Film in Nordic Cinema*. I: Perspectives on the Nordic. Oslo: Novus Forlag, 2016. ISBN 9788270998579.

¹⁵ „Rodinné podobnosti: Představa, že členové kategorie mohou mít vzájemnou příbuznost, aniž by všichni členové měli společné vlastnosti, které definují tuto kategorii.“ In: LAKOFF, George. *Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda, 2006. Paprsek (Triáda), sv. 11. ISBN 808613878X.

¹⁶ LYSNE, Anders. *On Becoming and Belonging: The Coming of Age Film in Nordic Cinema*. I: Perspectives on the Nordic. Oslo: Novus Forlag, 2016. ISBN 9788270998579.

Lysne tiež upozorňuje na fakt, že väčšina teórií žánrov v oblasti filmovej vedy sa sústreďujú na hollywoodsku kinematografiu, v rámci ktorej sú žánrové filmy vnímané ako¹⁷:

„...komerčné celovečerné filmy, ktoré prostredníctvom opakovania a variovania rozprávajú známe príbehy so známymi postavami v známych situáciách.“¹⁸

Takouto optikou nie je možné nazerať na tzv. artovú, či európsku (Lysne sa vo svojom texte venuje primárne filmu pre mládež v severskej kinematografii) kinematografiu, nakoľko práve estetika, ktorá je kľúčovou a neoddeliteľnou zložkou týchto filmov komplikuje vymedzovanie na žánrovom poli. Zároveň je celkovo nutné prihliadnuť k špecifikám európskej filmovej tvorby, ktorá nespĺňa filmové vzorce vytvorené Hollywoodom. Je vcelku namieste vnímať filmy, ktoré majú slúžiť ako príklady filmov pre mládež (z rôznych aspektov a hľadísk) aj v kontexte národnej kinematografie a jeho prijatie, či neprijatia v domácej krajine.

V pomyselnej opozícii voči tomu, čo tvrdí Lysne stoja filmoví vedci Timothy Shary¹⁹ a Catherine Driscoll²⁰. Obaja pracujú s tézou, že film pre mládež je svojbytným žánrom. Driscoll vo svojej publikácii *Teen Film: A Critical Introduction*²¹ uvádza, že jej primárnym záujmom v oblasti filmu pre mládež je to, čo daná snímka (eventuálne snímky) prezrádzajú o mládeži samotnej, než estetické inovácie, ktoré film môže priniesť.

Príkladom jej chápania filmu pre mládež v kontexte hollywoodskej produkcie by mohlo byť označenie filmu *Donnie Darko* ako „nekonvenčného mládežníckeho filmu“²², zatiaľ čo v kontexte festivalového filmu pre mládež, by debata o jeho prípadnej nekonvenčnosti vôbec nemusela prebehnúť, keďže z tohto pohľadu by boli všetky filmy na festivale tzv. nekonvenčné. Driscoll sa vo svojich textoch zaoberá prevažne hollywoodskou kinematografiou, medzi ktorú občas začlení aj filmy spadajúce do kategórie nezávislých amerických filmov. Driscoll sa na základe svojho skúmania pokúša pomenovať spoločné znaky mládežníckeho filmu nasledovne:

„Existujú isté naratívne konvencie, ktoré pomáhajú definovať „teen film“: mladistvosť hlavných postáv; obsah je obvykle zameraný na mladú heterosexuálnu, častokrát s romantickou zápletkou; intenzívne vzťahy medzi vrstovníkmi a konflikty medzi nimi, rovnako aj strety so staršou generáciou; inštitucionálne riadenie adolescentov ich rodi-

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ GRANT, Berry Keith. *Film Genre: From Iconography to Ideology*. London: Wallflower Press, 2007. ISBN 978-1904764793.

¹⁹ Timothy Shary je americký filmový vedec, ktorý sa zaoberá zobrazovaním mládeže a ich kultúry v amerických filmoch po roku 1980. Medzi jeho publikácie patria: *Generation Multiplex: The Image Of Youth In Contemporary American Cinema* (2002, 2014 doplnené vydanie); *Teen Movies: American youth on screen* (2005) a ako editor sa podieľal na knihe *Youth Culture In Global Cinema* (2007). Momentálne pôsobí na Southern New Hampshire University v USA.

²⁰ Catherine Driscoll je profesorka na The University of Sydney, kde sa primárne zameriava na mládež a „girls studies“, kultúrnu teóriu a rurálnym kultúrnym štúdiám. Medzi jej publikácie, s ktorými pracujem patri kniha: *Teen film: A critical introduction* (2011) alebo články: *Modernism. Cinema. Adolescence: Another history for teen film* (2011) in *Screening the past*.

²¹ DRISCOLL, Catherine. *Teen film: a critical introduction*. English ed. New York: Berg, 2011. ISBN 9781847886866.

²² Ibidem.

nami, školami a inými inštitúciami; zápletka zameraná na motívy súvisiace s dospievaním ako napríklad: panenstvo, maturita a premeny človeka v tomto období.“²³

Spomínané znaky nesú aj niektoré festivalové filmy, ktorým sa v rámci svojho skúmania venujem, avšak nie v podobe, ktorá by nutne musela slúžiť na ich zoradenie do jednej skupiny v rámci žánru. Prístup tvorcov však býva odlišný, nadržia sa tejto štruktúry.

2 MEDZINÁRODNÝ FILMOVÝ FESTIVAL V BERLÍNE

2.1 HISTÓRIA SEKcie GENERATION

Prvý ročník Berlinale sa uskutočnil v lete roku 1951v Západnom Berlíne. Film, ktorý otváral festival bola snímka *Rebecca* od režiséra Alfreda Hitchcocka. Ceny festivalu „Zlatý medved“ a „Strieborný medved“ boli súčasťou diania od jeho počiatku. Postupom rokov sa ocenenie „Strieborný medved“ začalo rozrastať do viacerých kategórií rovnako ako sa festival začal členiť do rôznorodých kategórií. V súvislosti s kinematografiou pre deti a mládež je nutné poznamenať, že v priebehu prvých ročníkov festivalu sa neuvažovalo o dieťaťi ako potenciálnom divákovi. Zmena nastala v roku 1977, keď sa vo vysielaní detského rádia SFB²⁴ uskutočnil rozhovor vtedajšieho riaditeľa festivalu Wolfa Donnera s trojicou detí v úlohe redaktorov.

Na otázku, či je festival určený výhradne dospelému publiku Donner odpovedal:

„To je nepríjemná otázka. No, nie výhradne, ale takmer, nanešťastie. Filmové festivaly sú totiž udalosťou pre ľudí z filmového prostredia, z celého sveta. Oni prídu na nové filmy. Deti jednoducho nemôžu nasadnúť na lietadlo v Amerike a priletieť do Berlína, len kvôli tomu, aby sa dívali na filmy.“

Deti sa touto odpoveďou nenechali zaskočiť a pokračovali v rozhovore ďalej: „Povedali ste, nanešťastie. Prečo? Ľutujete to?“

Donner reagoval: „Pokiaľ sa ma dieťa opýta, či je festival len pre dospelých, tak otázka, prečo nie je pre deti je v nej automaticky zahrnutá.“

Deti sa pohotovo opýtali znovu: „Tak prečo nie je festival pre deti?“

Donner: „Pokiaľ by boli detské filmy premietané počas celého týždňa, prišlo by na ne dostatok ľudí, dostatok detí? Sledovať detské filmy od úsvitu do súmraku? Neverím tomu.“

Deti: „Je veľké množstvo dospelých, ktorí robia presne toto.“

Donner: „To je veľmi dobré, áno. Teraz ste ma dostali. Som mierne skeptický, hlavne preto lebo je vcelku nezvyklá myšlienka. Filmový festival pre deti.“²⁵

Prepis tohto rozhovoru uvádzam pre predstavu dobovej spoločenskej nálady a vnímania filmu pre deti v začiatkoch vývoja dnešnej progresívnej sekcie Generation. Tento rozhovor taktiež úzko súvisí s otázkou súčasného postavenia filmu pre deti a mládež na Berlinale nakoľko predstavuje

úplne začiatky jeho zaradenia na festival, rovnako aj začiatky uvažovania o detskom publiku rovnocennom tomu dospelému.

Wolf Donner považoval za najväčší problém medzinárodného detského filmového festivalu jazykovú bariéru. Nakoniec však prisľúbil, že na nasledujúci ročník festivalu vypracuje program pre deti. V roku 1978, kedy sa festival po prvý krát odohral vo februári²⁶, bola do programu festivalu začlenená prehliadka detských filmov pod názvom „Kino für Leute ab sechs“.²⁷ Československo na tejto prehliadke zastupovala snímka Ota Kovaly a Jaroslavy Vošmikovej, Jakub.²⁸

Barbara Krämer, ktorá bola toho času členkou výberovej komisie filmov určených pre novo vznikajúcu sekciu, v už citovanej publikácii o histórii sekcie Generation, *Blicke, Begegnungen, Berührungen: 25 Jahre Kinderfilmfest 1978-2002 = Moments, meetings, emotions*, uvádza ako hlavné a zásadne kritérium výberu filmov, ich **estetiku**. Toto kritérium jasne definuje snahu Berlinale o predstavenie náročnejších filmov detskému publiku. Od začiatku je teda zrejmé, že cieľom „Kino für Leute ab sechs“ a neskôr celej sekcie Generation (*Generation Kplus* a *Generation 14plus*) je poskytnúť divákovi špeciálne a špecifické filmy.

V roku 1980 sa, s príchodom nového riaditeľa festivalu, Moritza de Hadelna, zmenil názov sekcie detských filmov na „Kinderfilmfest“. Zmena názvu so sebou priniesla aj opatrenia a regulácie týkajúce sa sekcie detských filmov. Dramaturgický výber „Kinderfilmfestu“ musel spĺňať rovnaké formálne a produkčné kritéria ako filmy vybrané v hlavnej sekcii festivalu. Z „Kinderfilmfestu“ sa v dôsledku týchto zmien stala neoddeliteľná súčasť festivalu, ktorá si v nasledujúcich rokoch utvrdzovala svoju pozíciu. Ďalšia zmena vo vývoji sekcie nastala v roku 2007, keď pod vplyvom novej riaditeľky Maryanne Redpath²⁹, nastala zmena názvu sekcie na *Generation* a jej rozdelenie časť venovanú detskému publiku, *Generation Kplus* a časť pre mládežnícke publikum, *Generation 14plus*.

67. ročník Berlinale v roku 2017 v sebe zahŕňal 40. výročie sekcie *Generation*, takže sa domnievam, že nastal vhodný čas na zhodnotenie fungovania tejto programovej časti významného filmového festivalu.

2.2 SÚČASNÁ PODOBA SEKcie GENERATION

Súčasná dramaturgia *Generation Kplus* a *Generation 14plus* je v súlade s celkovou dramaturgiou festivalu, či už v estetických nárokoch a kritériách, ktoré sú na jednotlivé snímky prihlásené do súťaže kladené alebo na politický rozmer daného filmu. Táto sekcia poskytuje detskému a mladému divákovi možnosť preniknúť do diskurzu estetiky festivalového filmu.³⁰

²³ DRISCOLL, Catherine. Modernism, Cinema, Adolescence: Another History for Teen Film. *Screening The Past*. 2011, (32), 1-17. ISSN 1328-9756.

²⁴ Sender Freies Berlin – verejnoprávna televízia a rozhlas vysielajúci v Západnom Berlíne pod hlavičkou Asociácie verejnoprávných televíznych spoločností Spolkovej republiky Nemecko.

²⁵ FELSMANN, Barbara a Renate. ZYLLA. *Blicke, Begegnungen, Berührungen: 25 Jahre Kinderfilmfest 1978-2002 = Moments, meetings, emotions*. Berlin: Jovis, c2002. ISBN 3-931321-27-4.

²⁶ Predchádzajúcich 27 ročníkov sa odohrávalo v lete.

²⁷ FELSMANN, Barbara a Renate. ZYLLA. *Blicke, Begegnungen, Berührungen: 25 Jahre Kinderfilmfest 1978-2002 = Moments, meetings, emotions*. Berlin: Jovis, c2002. ISBN 3-931321-27-4, str. 11.

²⁸ Viac informácií o filme je možné nájsť na Webovom portáli Národného filmového archivu o české audiovizii: <http://www.filmovyprehled.cz/cs/film/397116/jakub>

²⁹ Maryanne Redpath túto funkciu zastáva aj v súčasnosti.

³⁰ https://www.berlinale.de/en/das_festival/sektionen_sonderveranstaltungen/generation/index.html

Maryanne Redpath charakterizuje svoj kurátorský výber filmov nasledovne:

„To, čo hľadám, je rozmanitosť. Všetky druhy filmov, aj tie, ktoré neboli vytvárané primárne pre mladé publikum. Hľadám veľmi odlišné druhy filmov. Potom, keď vyberáme filmy pre našu sekciu a vytvárame vekové odporúčania pre jednotlivé snímky, tak samozrejme musíme niekde začať. Mnoho festivalov určuje vekovú hranicu od – do, napr.: film je vhodný pre vekovú kategóriu 6 – 8 rokov s danou vrchnou hranicou. My, na Berlinale, to tak nerobíme. Začínáme na mieste, kde rozhodujeme o tom, že toto je vek odkedy deti môžu sledovať daný film. To znamená, že máme veľa starších ľudí, ktorí prichádzajú na projekcie s alebo bez detského / mládežníckeho sprievodu. Niekedy tiež dospelí objavia v programe niečo pre seba a potom nám hovoria: „Skvelé, vy ukazujete dobré veci. Tento film má taktiež čo do činenia aj so mnou.“ Potom začína naozajstná diskusia o tom, čo je detský a mládežnícky film. Z mojej skúsenosti viem, že tu existuje mnoho predsudkov.

Pohybujem sa v tomto odvetví už dlho a veľmi rýchlo som si uvedomila, že mnoho ľudí je zaujatých v tom, aké filmy by ste mali deťom ukazovať resp. k akým filmom by vôbec mali mať prístup. Väčšinou by to mali byť filmy so začiatkom, stredom a šťastným koncom. Nemám nič proti šťastným koncom alebo klasickej štruktúre pokiaľ sú veľmi dobré, ale práve takéto uvažovanie je svojim spôsobom predsudok. Uvažovať o filmoch v zmysle, že by sa mali správať podľa pravidiel rovnako ako by sa podľa pravidiel mali správať deti a mladí ľudia v rozličných spoločnostiach. Verím tomu a je to rokmi dokázané, že deti a mladí ľudia reagujú pozitívne, s ohromným záujmom a vášňou smerujúcou k filmom, o ktorých by si veľa dospelých myslelo, že sú pre nich príliš komplikované.“³¹

Maryanne Redpath si je vedomá toho, že jej kurátorský výber je subjektívna záležitosť, a že neexistuje žiadny objektívny koncept podľa ktorého by vyhládavala jednotlivé filmy. Základom však musí byť preukázateľná, vysoká estetická kvalita daného filmu. Formálna časť snímky musí dosahovať rovnakej úrovne ako dejová časť resp. spôsob akým je príbeh spracovaný musí byť rovnako kvalitný ako príbeh samotný. Je nevyvrátiteľným faktom, že hlavným znakom dramaturgie *Generation* je **diverzita**. Program je zostavený z filmov, ktoré vyvolávajú u publika rôznorodé emócie a privádzajú ho na nové spôsoby uvažovania o témach a motívoch, ktoré sa v daných filmoch vyskytujú. Podľa Maryanne Redpath je v jednotnej kvalite filmu spolu s dôležitosťou pocitu, ktorý v dieťaťi / teenagerovi film zanechá. Nazýva to „*niečím*“, čo chce divák ďalej a ďalej objavovať.

Dramaturgický kľúč práce Maryanne Redpath a jej tímu pôsobí v kontexte ostatných filmov pre deti a mládež vcelku revolučne. Kurátorský výber sekcie *Generation* je, pre mňa a potreby mojej práce, práve z tohto dôvodu odrazovým mostíkom k formulácii definície súčasného filmu pre mládež. Zároveň je však miestom, kde sa snaha o striktnú definíciu rozplýva, a tak sa opäť dostávame ku Wittgensteinovej rodinnej podobnosti, ktorá zastrešuje dramaturgický koncept *Generation*. Z tohto dôvodu je ďalšia časť tejto práce venovaná dramaturgii a rôznorodosti 40. ročníka sekcie *Generation*, ktorá stojí v opozícii voči chápaniu filmu pre mládež ako samostatného žánru.

³¹ Citovaný text pochádza z rozhovoru s Maryanne Redpath, ktorý som viedla v máji 2017 v zázemí pracoviska *Generation* v Berlíne.

V rámci programu *Generation* majú svoje miesto aj dotazníky určené mladému publiku, prostredníctvom ktorých môžu ohodnotiť zhladnutý film. Okrem tohto hodnotenia môžu napísať odkaz tvorcom filmu, ktorý by sa k nim po spracovaní mal dostať.³² Sekcia *Generation* si tiež prostredníctvom najoriginálnejších postrehov a komentárov zo spomínaných dotazníkov vyberá adeptov na zloženie mládežníckej poroty pre nasledujúci ročník festivalu.

Sekcia *Generation* je partnerom v projekte *Berlinale School Project* spolu s vybranými školami a pedagógmi, ktorým umožňuje v predstihu vybrať filmy pre svojich žiakov a študentov. Tento projekt je realizovaný s podporou celoštátnej Sieťe pre Filmovú a Mediálnu Gramotnosť.³³

“Máme školský projekt, ktorý je satelitným projektom *Generation*. V našom tíme sú dvaja pedagógovia v oblasti médií, vďaka ktorým tento program beží. Oni odporúčajú / radia učiteľom z rôznych škôl – okolo 50/60 učiteľov od škôlok po stredné školy. Radia im, ktorý film z programu by mohol byť zaujímavý pre predmet, ktorý vyučujú alebo celkovo pre ich školu. Ďalej, podľa toho, ktorý film daných učiteľov zaujal, sú pozvaní na novinárske premietanie, ktoré sa koná ešte pred začiatkom festivalu. Poskytujeme im tak exkluzívnu možnosť, v predstihu vidieť vybranú snímku.. Následne, v priebehu festivalu navštívia projekciu vybraného filmu s ich triedou a vytvárajú projekt spojený s filmom.“³⁴

V tomto prípade dosť záleží aj na vyučujúcich, konkrétne na tom, akým spôsobom začlenia zhladnuté filmy do výuky. Možností je niekoľko, či už v podobe tzv. Roll-play t.j. hrania postáv v rámci hry, divadelných kusov, rozhovorov, porovnávaní s literárnym dielom alebo ďalších kreatívnych spôsoboch.³⁵

2.3 DRAMATURGIA 40. ROČNÍKA SEKcie GENERATION NA 67. ROČNÍKU BERLINALE

Na 67. ročníku Berlinale, ktorý sa konal 9 – 19. februára 2017, bolo v sekcii *Generation* predstavených 63 filmov + dva filmy zaradené do tzv. „*cross section*“³⁶. Vzhľadom k tomu, že sa vo svojom výskume zaoberám filmom pre mládež, budem naďalej v texte pracovať s informáciami a dátami týkajúcimi sa podsekcii *Generation 14plus*. V rámci *Generation 14plus* malo svoju premiéru na festivale 31 snímok, z toho 17 dlhometrážnych a 14 krátkych filmov, ktoré boli zaradené do dvoch pásiem „*Kurzfilme 1*“ a „*Kurzfilme 2*“. Z celkového počtu filmov je 6 dokumentárnych a 22 hraných³⁷.

³² Na základe komunikácie so slovenskou režisérkou Ivetou Grófovou z roku 2017, ktorej film *Piata loď* získal ocenenie Krištáľového medveďa získala informáciu, že ona o existencii dotazníkov nebola informovaná, a že jej odpovede neboli zaslané. To sa však v priebehu času mohlo zmeniť nakoľko proces spracovania všetkých odpovedí a komentárov k celkovému množstvu filmov potrebuje určitý čas.

³³ V origináli: „Netzwerk für Film und Medienkompetenz“.

³⁴ Citovaný text pochádza z rozhovoru s Maryanne Redpath, ktorý som viedla v máji 2017 v zázemí pracoviska *Generation* v Berlíne.

³⁵ *Generation. Berlin International Film Festival - official website* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: https://www.berlinale.de/en/das_festival/sektionen_sonderveranstaltungen/generation/index.html

³⁶ Jedná sa o prepojenie sekcie *Generation* so sekciami *Forum* a *Panorama*. V roku 2017 boli v rámci tejto fúzie premietnuté filmy *Dayveon* (réžia: Amman Abbasi, USA, 2017) a *Karera ga-honki de amu toki wa* (Naoko Oigami, Japonsko, 2017). Oba filmy boli uvedené v rámci programu *Generation 14plus*.

³⁷ Medzi hrané filmy sú zaradené aj filmy animované, ktoré sú v sekcii zastúpené celkovým počtom 4.

Generation 14plus (rovnako je tomu aj v prípade *Generation Kplus*) disponuje dvomi druhmi poroty. Jedna je zložená z mladých divákov predchádzajúcich ročníkov, ktorí svojimi odpoveďami v dotazníkoch určených k jednotlivým filmom, zaujali vedenie festivalu. Táto porota odovzdáva ocenenie Krištáľového medveďa, prípadne Zvláštne uznanie. Druhým typom poroty je odborná³⁸, medzinárodná, ktorá odovzdáva veľkú cenu sekcie „Grand Prix“ a Zvláštnu cenu poroty, prípadne Zvláštne uznanie. Z posledného ročníku si ocenenia odnieslo 8 filmov.³⁹

Diverzita víťazných snímok *Generation 14plus* je zrejmá na prvý pohľad. Medzi ocenenými filmami je dokumentárny film, čiernobiely hraný film alebo krátky, animovaný dokumentárny film. Najprv uvediem výpis jednotlivých víťazných filmov, na ktoré nadviaže popis a analýza ich prínosu do oblasti filmu pre mládež čoby predmetu môjho skúmania.

Mládežnícka porota vyhodnotila ako najlepší, britský, celovečerný debut režiséra Rafaela Kapelinskeho a scenáristu Greera Taylora Ellisona, **BUTTERFLY KISSES**. Krištáľového medveďa v kategórii krátko filmu si odniesla, taktiež debutujúca, austrálska režisérka Claire Randall za svoj dokument **WOLFE**. Zvláštne uznanie si odniesol kanadský film režisérov Mathieu Denis a Simon Lavoie, **CEUX QUI FONT LES RÉVOLUTIONS À MOITIÉ N'ONT FAIT QUE SE CREUSER UN TOMBEAU**⁴⁰ spolu s krátkym, kanadským animovaným filmom **SNIP** od režisérky Terril Calder.

Medzinárodná odborná porota odovzdala Veľkú cenu ukrajinsko – nemeckému celovečernému dokumentu **SHKOLA NOMER 3**, ktorý režírovali Yelizaveta Smith a Georg Genoux. Zvláštne ocenenie poroty získal tiež dokumentárny film **JUNGLE KNOWS YOU BETTER THAN YOU DO**, kolumbijskej režisérky Juanity Onzagy a Zvláštne zmienky obdržal čínsky film **BEN NIAO** režisérkej dvojice Huang Ji a Ryuji Otsuka spolu s krátkometrážnym chorvátskym filmom **U PLAVETNILO**, od režisérky Antonety Alamat Kusijanovič.

2.3.1 DLHOMETRÁŽNE FILMY

2.3.1.1 HRANÝ FILM

2.3.1.1 BUTTERFLY KISSES

Film *Butterfly kisses* bol pod názvom „*Motýli polibky*“ uvedený na 57. ročníku Zlín Film Festivalu. V katalógu⁴¹ k tomu ročníku je uvedená oficiálna anotácia v nasledujúcom znení:

„Tři teenageři – Jake, Kyle a Jarred – tráví na sídlišti čas hraním biliardu, pořádáním večírků, kouřením trávy, sledováním porna a taky debatami o sexu. Cokoliv, co rozbije rutinu, je vítáno. Ať už je to hádka v kulečnickovém sálu, nebo krásná nová sousedka Zara – dospívající dívka, která se na sídliště přistěhovala se svou mladší sestrou. Z okna v horním patře vidí Jake na celou bytovku. Samota, izolace a anonymita je to, co jej tady uchvacuje. Za využití vysokého kontrastu černé a bílé a doprovodu sužujících varhan za-

chycuje snímek život teenagera, jehož rostoucí izolace nabírá zlověstnou formu pod tíhou tajemství, které nesmí nikomu říct.“

Butterfly kisses je zaujímavým príkladom filmu pre mládež a to hneď z niekoľkých hľadísk. Jedným z nich je originálny scenár, ktorý prináša provokatívnu tému, ale spracovanú veľmi senzitívnym spôsobom. Rozhodne sa nejedná o film, ktorého úmyslom by bolo šokovať. Dej filmu je zameraný na hlavných protagonistov, trojicu teenagerov – Jake, Kyle a Jarred, ktorých sleduje v ich prirodzenom prostredí, v štvrti na predmestí Londýna. V úvode sa film javí ako typickým príkladom britskej sociálnej drámy.⁴² V priebehu deja sa citlivo mení bez toho, aby úplne opustil sociálnu rovinu. Kyle a Jarred by chceli, aby ich tichší kamarát Jake konečne vyskúšal tajomstvá sexuálneho života. On sám nejaví veľký záujem o dievčatá vo svojom okolí. Jeho povaha a zvyklosti, spolu s brigádou, ktorú vykonáva (stráženie detí resp. konkrétne jedného dievčaťa vo veku cca 6 rokov) vytvárajú okolo neho určité mystérium, ktoré nevedia odhaliť ani jeho priatelia. Tvorcovia tejto snímky dlho vytvárajú napätie, ktoré sa divák pokúša dešifrovať. V súvislosti s množstvom filmov pre mládež, v ktorých sa hlavný hrdina, či hrdinka vyrovnáva so svojou sexuálnou orientáciou je na mieste divácke očakávanie smerujúce k vyradeniu Jakeovej orientácie. Divák je na pomyslenej stope a v druhej polovici filmu si môže myslieť, že rozumie zápletke. Avšak na konci dôjde k omnoho prekvapivejšiemu záveru, než by bol jeho homosexuálny *coming out*. Jake totiž nie je gay, Jake je pedofilný teenager. Táto, na prvý pohľad, provokatívna pointa je vyobrazená bez akéhokoľvek použitia explicitných prostriedkov. Ako som už uviedla vyššie v texte, nesmierne citlivé spracovanie náročnej témy, spolu s veľmi dôsledným režijným vedením hercov vytvára intenzívny divácky zážitok a prináša so sebou množstvo otázok.

Silnú tému tému podčiarkuje v *Butterfly kisses* aj výrazný audiovizuálny rukopis tvorcov. Rozhodnutie režiséra Rafaela Kapelinskeho a kameramana Nicka Cooke natočiť film v čiernobielym prevedení vychádzalo zo snahy o zachytenie určitej nostalgie a magického realizmu obdobia detstva / dospievania, hlavných hrdinov.⁴³ Soundtrack k filmu je poskladaný výlučne z orgánovej hudby, ktorá by v inom prípade mohla pôsobiť až gýčovo. Avšak v prípade *Butterfly Kisses* umocňuje komplexný filmový zážitok. Voľba mládežníckej poroty udeliť tomuto filmu ocenenie, odráža zrejme aj fakt, že na festivale silne zarezonoval.

Táto snímka poukazuje na to, že všetky jej zložky sú rovnocenné, a že ako obsah bez formy, či forma bez obsahu by zapadli medzi filmy, ktoré neprispievajú kinematografii (pre mládež) ničím inovatívnym. Celková estetika *Butterfly kisses* je, spolu s filmom *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau*, ktorému sa budem v texte venovať neskôr, jednoznačne najvýraznejšími reprezentantmi filmu pre mládež v sekcii *Generation 14plus* a to z formálneho hľadiska (v prípade *Butterfly kisses* už zmieňované použitie čiernobieleho obrazu a minimalistickej zvukovej stopy, v prípade *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau* hlavne zmeny rozlíšenia a použitie predohry a medzihry), ale taktiež zo scenáristického uchopenia témy.

³⁸ Členmi tejto poroty v roku 2017 boli: Benjamin Cantu, Roberto Doveris, Jennifer Reeder

³⁹ *Prizes & Honours 2017* [online]. [cit. 2017-12-22]. Dostupné z: https://www.berlinale.de/en/archiv/jahresarchive/2017/03_preistrger_2017/03_preistraeger_2017.html

⁴⁰ Film bol v ČR premietnutý ako súčasť sekcie „Dny kritiků Variety“ na Medzinárodnom filmovom festivale v Karlových Varoch pod českým názvom: „Kdo dělá revoluci napolovic, ten si jen kope vlastní hrob“.

⁴¹ *Katalog 57. ročníku Zlín Film Festival* [online]. Zlín, 2017 [cit. 2017-11-23]. Dostupné z: https://www.zlifest.cz/wcd/pages/katalogy/katalog_2017.pdf

⁴² ARMSTRONG, Richard. Social Realism: The most 'typically British' of all film genres. In: *BFI Screenonline* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <http://www.screenonline.org.uk/film/id/1037898/index.html>

⁴³ BUDER, Emily. Why 'Butterfly Kisses' Shot in Black and White with RED Monochrome and Lenses from 'The Shining'. In: *No Film School* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <https://nofilmschool.com/2017/02/butterfly-kisses-red-monochrome-black-and-white-berlinale>

V recenzii na portáli Cineuropa Andra Gheorghiu⁴⁴ v stručnej definícii charakterizuje *Butterfly kisses* veľmi presne:

„S pomocou kameramana Nicka Cookea, Kapelinski zostrojil eklectický vizuálny koncept, ktorý plynule zlučuje pocit britského sociálneho bývania s experimentálnymi zábermi, poetickými a katarznými momentmi a punkovým rave štýlom hudobných videí. *Butterfly kisses* má veľmi výraznú estetiku a využíva snové momenty k majstrovskému vytváraniu empatie voči boju hlavného hrdinu, ktorý by bol, z akejkoľvek inej perspektívy, odsúdeniahodný.“

Českú premiéru mal film na 57. Ročníku Zlín Film Festivalu, kde však nezískal žiadne z ocenení. Snímka sa (zatiaľ) nedostala do bežnej kinodistribúcie a reflexia z prostredia českých médií je nedohľadateľná. Situácia v periodikách, ktorých jazykom je poľština (vzhľadom k pôvodu režiséra Rafaela Kapelinskeho) alebo angličtina je odlišná. Jednoznačne tomu prispieva fakt, že sa jedná o britský film ocenený na Berlinale. Recenziu, či zmienku venovanú *Butterfly kisses* je tak možné nájsť napr. v *The Guardian*, *Indiewire*⁴⁵, *The Hollywood Reporter*⁴⁶, *Screen Daily*. Vzhľadom k tomu, že je režisér Rafael Kapelinski z Poľska, je možné nájsť reakcie na film aj v poľských periodikách napr.: Paweł F. Felis v *Gazete Wyborczej*⁴⁷ v titulku popisuje *Butterfly kisses* ako jeden z najsilnejších filmov sezóny.

Peter Bradshaw vo svojej recenzii⁴⁸ na portáli *The Guardian* mimo iné zmieňuje, že konečné odhalenie filmu spochybňuje tradičné kliše o úlohe predátora a obeť. Ďalej vo svojom texte hovorí o *Butterfly kisses*, ako o filme so sebavedomou kontrolou svojho filmového jazyka, ktorý je podľa neho natoľko presvedčivý, že si môže dovoliť občasné odskočenie do žánru komédie.⁴⁹ V recenzii na *Screen Daily*⁵⁰ píše Jonathan Romney o tom, že je vcelku jasné kam dej filmu smeruje, ale vzhľadom k tomu, že ústredný motív snímky je temný, obzvlášť v nekonvenčnom kontexte teenagerových tráum, je aj celý film zachytený v atmosfére krehkej, ale ťažkej situácii. Spracovanie hlavnej témy filmu by, podľa neho, mohlo byť explicitné (s určitou mierou riziku sen-

⁴⁴ GHEORGHIU, Andra. *Butterfly kisses: A difficult theme wrapped in a dreamy atmosphere*. In: *Cineuropa* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://cineuropa.org/nw.aspx?t=newsdetail&l=en&did=327018>

⁴⁵ ERBLAND, Kate. 'Butterfly Kisses' Exclusive Trailer: A Teen Hides a Horrifying Secret in Moody Black and White Drama — Berlinale 2017. *Indiewire* [online]. 13.2.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://www.indiewire.com/2017/02/butterfly-kisses-trailer-berlinale-2017-1201782354/>

⁴⁶ ROXBOROUGH, Scott. Berlin: 'Butterfly Kisses' Wins Crystal Bear for Best Film in Generation Sidebar. *The Hollywood Reporter* [online]. 18.2.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/news/butterfly-kisses-wins-crystal-bear-berlin-film-festivals-generation-sidebar-977547>

⁴⁷ FELIS, T. Paweł. Reżyser "Butterfly Kisses", jednego z najmocniejszych filmów sezonu: Film o młodym pedofilu? Wiedziałem, że stąpam po kruchym lodzie. *Gazeta Wyborcza* [online]. 11.5.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://wyborcza.pl/7,101707,21798564,rezyser-butterfly-kisses-jednego-z-najmocniejszych-filmow.html?disableRedirects=true>

⁴⁸ BRADSHAW, Peter. *Butterfly Kisses review: confident London story of young love and old secrets*. *The Guardian* [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2017/feb/11/butterfly-kisses-review-confident-london-story-of-young-love-and-old-secrets>

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ ROMNEY, Jonathan. 'Butterfly Kisses': Berlin Review. *Screen Daily* [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.screendaily.com/reviews/butterfly-kisses-berlin-review/5114732.article>

zácie) alebo naopak, niektoré veci by mohli byť podhodnotené, ale potom by snímka pôsobila ostýchavo. Scenár Greer Taylora Ellisona podľa neho takmer dosahuje onu rovnováhu, avšak náladový estetizmus filmu smeruje k zmierňovaniu dopadu celej drámy, ktorá sa nepríjemne približuje.

Rafael Kapelinski v rozhovore pre *Gazetu Wyborczu* hovorí (mimo iné) o tom, že na období dospievania ho najviac fascinuje tá chvíľa, keď sa svet okolo javí dobrým a bezpečným miestom, na základe čoho je možné odvážne a jasne nazerať do budúcnosti. Avšak odrazu nastáva moment zaváhania pretože sa začínajú diať veci, ktorým nemožno porozumieť. Niečo sa zlomí, objaví sa prasklina a potom ďalšia a ďalšia.⁵¹

2.3.1.1.2 CEUX QUI FONT LES RÉVOLUTIONS À MOITIÉ N'ONT FAIT QUE SE CREUSER UN TOMBEAU

Film režisérskych dvojice Mathieu Denisa a Simona Lavoie pojednáva o skupine štyroch mladých ľudí (radikálnych ľavicových aktivistov) žijúcich v Québecu, ktorý revoltujú proti súčasnému systému. Snímka mala českú premiéru na festivale v Karlových Varoch. Synopsu k nej napísal kritik Scott Tobias⁵²:

“Různé typy formátu obrazu, titulky s citáty, střihy na televizní zpravodajství a dokumentární záběry – nemluvě o hudební předehře a mezihře –, to vše se v tomto tříhodinovém quebeckém politickém dramatu skládá v monumentální celek. Inspirováni studentskými demonstracemi, jež v r. 2012 zažehly tzv. javorové jaro, vytvořili Mathieu Denis a Simon Lavoie vypjatý, truchlivý a silně ambivalentní portrét radikalismu. Divákovi, sledujícímu čtveřici radikálně levicových aktivistů, kteří se vandalismem a teroristickými činy snaží podníti povstání proti kapitalistickému systému, dokáže film přesvědčivě zprostředkovat jejich zápal, zároveň však nikdy nepřestává zpochybňovat jejich postoje a metody. Odhlédneme-li od politických stanovisek, jsou všechna hnutí mladých v jádru poháněna stejným dynamismem, a právě toto se film snaží vyjádřit prostřednictvím výrazných portrétů mladých lidí usilujících – jakkoli pochybeně a bláhově – o nápravu světa.”⁵³

Z textu Scotta Tobiasa je zřejmé, že film vyniká svojim formálnym spracovaním. V kontexte dramaturgie *Generation 14plus* sa jednalo o najvýraznejší a najprepracovanejší filmový zážitok, ktorý vyvolával rozporuplné reakcie. Počas jeho premietania v *Haus der Kulturen der Welt*⁵⁴ odišlo veľké množstvo divákov, ktorých forma a téma tohto filmu odradili. Napriek tomu sa po premietaní rozvinula zaujímavá diskusia a film nakoniec získal od mládežníckej poroty *Zvláštne*

⁵¹ FELIS, T. Paweł. Reżyser "Butterfly Kisses", jednego z najmocniejszych filmów sezonu: Film o młodym pedofilu? Wiedziałem, że stąpam po kruchym lodzie. *Gazeta Wyborcza* [online]. 11.5.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://wyborcza.pl/7,101707,21798564,rezyser-butterfly-kisses-jednego-z-najmocniejszych-filmow.html?disableRedirects=true>

⁵² Scott Tobias je jedným z filmových kritikov časopisu *Variety*, ktorí svojim kurátorským výberom naplnili sekciu „Dny kritiků *Variety*“ na MFF v Karlových Varoch.

⁵³ Dostupné z: <http://www.kviff.com/cs/program/film/4823577-kdo-dela-revoluci-napolovic-ten-si-jen-kope-hrob/>

⁵⁴ Jedna zo základní sekcie *Generation*.

uznanie.⁵⁵ Pri zmienke o filme *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau* je nutné poznamenať, že práve spomínaná formálna stránka prevyšuje jeho dej, ktorý je kombináciou myšlienok o revolúcii a portrétu členov radikálnej skupiny a ich vzájomného komunitného spolunažívania. Scenár tak pôsobí, že vznikol a *là thèse* s cieľom demonštrovať vznik a prejavy revolúcie v kapitalistickom svete neoliberalizmu.

Film začína hudobnou predohrou, počas ktorej nie je na plátne viditeľné nič. Tvorcovia týmto chceli, hneď v úvode ukázať divákovi, že ho čaká nevšedný filmový zážitok. Táto predhra trvá pomerne dlho, avšak pri celkovej stopáži filmu (183 minút) sa jedná o zlomok. Obdobne je tomu aj pri hudobnej medzihre. Tá má slúžiť k podobnému účelu ako prestávka v divadle. Formát obrazu (4:3, 16:9 alebo *fullscreen*) sa mení v závislosti na tom, či sa jedná o dokumentárne zábery (z rôznych druhov demonštrácií a protestov tzv. *Maple spring*⁵⁶, Arabská jar a pod.) alebo filmové obrazy sústredujúce sa na hlavných hrdinov. Film v sebe zahŕňa aj divadelnú performativitu, a to nielen v režijnom vedení hercov, ale aj v scénach, kde sami členovia radikálneho kolektívu predstavujú určitú performance pre ostatných v rámci skupiny.

Medzitulky, ktoré sa objavujú počas celého filmu a rozdeľujú dej sú vyjadreniami myšlienok ľavicových filozofov a mysliteľov ako napr. Rosa Luxemburg, Jean Paul Sartre a pod. Úlohou týchto titulkov je zasedenie správania hlavných hrdinov do kontextu úvah o revolúcii. V rozhovore pre server Novinky.cz popisuje jeden z režisérov filmu *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau*, Simon Lavoie, rozhodnutie o výraznej formálnej podobe filmu nasledovne:

“Filmy jsou dnes svázány mnoha konvencemi. Z kinematografie se stává klasické umění. Podobně jako u oper existuje dnes už i u filmů jen omezený počet způsobů, jakým vyprávět příběhy. My se rozhodli všechny myslitelné vzorce rozbít. Nemůžete přece natočit o mladých revolucionářích něco, co vypadá jako televizní inscenace! Musíte být taky radikální. S Mathieuem jsme se neustále navzájem povzbuzovali, že můžeme zajít ještě dál, každou zdánlivě nepřekonatelnou hranici jsme se pokusili překročit. Proto máme ve filmu hudební předehru i mezihru, na plátně se objevují citáty, hrajeme si s divadelním svícením... Byli jsme coby tvůrci naprosto svobodní, nedělali jsme žádné kompromisy. Možná naposledy v životě.”⁵⁷

V kontexte filmov pre mládež a ich rôznorodej podoby je *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau* jedinečným zjavom, ktorý poukazuje na všetky možnosti

⁵⁵ Okrem tohto ocenenia film získal aj Cenu za najlepší kanadský celovečerný film na Medzinárodnom filmovom festivale v Toronte 2016. Všetky ocenené filmy z tohto ročníka sú k dispozícii tu: <https://www.tiff.net/the-review/announcing-the-award-winning-films-of-tiff-16/>

⁵⁶ České a slovenské média referovali o týchto protestoch len v stručnosti prostredníctvom tlačových správ. Tejto téme venoval svoj komentár Tomáš Kybal v Názoroch a argumentoch vysielaných v Českom rozhlase: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/zprava/tomas-kybal-studentske-nepokoje-v-kanade--1070681> Viac informácií o protestoch, ktoré vyvolali „*Maple spring*“ je možné nájsť na internetových stránkach nadácie *Rosa Luxemburg Stiftung*, dostupné z: <http://www.rosalux-nyc.org/canadas-maple-spring/> alebo v článku s odkazmi v Deníku Referendum, dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/13262-protestni-inspirace-ii-quebec> .

⁵⁷ VLASÁK, Zbyněk. *Není doba na komedie, říká Simon Lavoie, spoluautor radikálního filmu o radikálních aktivistech* [online]. 26.7.2017 [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/444316-neni-doba-na-komedie-rika-simon-lavoie-spoluautor-radikalniho-filmu-o-radikalnich-aktivistech.html>

využitia a spracovania filmového média. Film taktiež poskytuje pohľad na spoločnosť, ktorá funguje na základe odlišných kritérií a pravidiel, než tá väčšinová. Poskytuje tiež priestor pre úvahy nad rozličnými podobami revolúcie a vôbec nad jej významom v súčasnosti. Film sám je revolučný vo formálnom spracovaní a spôsobe podania príbehu, ale ako som už naznačila vyššie, dejová linka spolu s dialógmi jednotlivých postáv pôsobí v určitých momentoch až príliš vykonštruovane a schematicky.

Domnievam sa, že v súvislosti s *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau* a jeho kino distribúciou v Českej, či Slovenskej republike to bude obdobne ako pri snímke *Butterfly kisses*, a tým pádom sa ani jeden z uvedených filmov nedostane do povedomia nielen divákov, ale ani filmových kritikov, či odborníkov pohybujúcich sa vo filmovom prostredí. Je to škoda nakoľko oba spomínané filmy výrazne búrajú predsudky o filme pre mládež a jeho podobe a sú vhodnými príkladmi k podnieteniu diskusie.

2.3.1.1.3 EMO THE MUSICAL

Austrálsky filmový muzikál *Emo the Musical* režiséra Neila Triffetta, bol v ČR uvedený na Medzinárodnom filmovom festivale Juniorfest a v rámci prehliadky austrálskej a novozélandskej kinematografie Aussie & Kiwi Film Festival v pražskom Kine Lucerna. Film nadväzuje na rovnomennú krátkometrážnu snímku z roku 2013 a podáva rovnaký príbeh v rozšírenej podobe. Hlavným hrdinom je Ethan, ktorý je prezentovaný ako citlivý a depresívny chlapec, ktorý sa radí do subkultúry emo. V anotácii Juniorfestu je film popísaný ako: „*Ironický snímek, který se snaží obejít určitá mainstreamová klíše a přesto nabídnout naprosto geniální podívanou.*”⁵⁸ Problém je v tom, že film neobchádza klíše, pracuje s ním v ironickej rovine, ktorá by mala poslúžiť ako nadstavba, ale v konečnom dôsledku je to stále len ono klíše.

V kontexte dramaturgie 40. ročníka sekcie *Generation* a dlhodobého zamerania sa táto snímka výrazne odlišuje od ostatných, nie v pozitívnom slozmysle. *Emo the Musical* je filmom, ktorý sa svojimi estetickými kvalitami, či tematickým zameraním nijak neodlišuje od komerčnej, mainstreamovej hollywoodskej filmovej produkcie. Jedná sa o film, ktorý funguje ako žánr t.j. filmový muzikál, a ktorý by zrejme bolo možné hodnotiť z tejto perspektívy. Na festival však práve z tohto dôvodu vyčnieva. Ako som už poznamenala vyššie v texte, scenár filmu ironicky pracuje s klíše, ktoré bežne nachádzame vo filmoch zo stredoškolského prostredia, ale neposkytuje mu inú rovinu alebo iné využitie. Z tohto dôvodu sa jedná o nezaujímavý a veľmi priemerný film, ktorý festivalové publikum nemôže nadchnúť.

Luke Buchmaster sa v úvode svojej recenzie v *The Guardian*⁵⁹ pýta otázku pre aké publikum je tento film určený. Tiež píše, že sa jedná len o predĺženú verziu relatívne úspešného krátkeho filmu. Jeho otázka je na mieste, obzvlášť v kontexte filmového festivalu so zameraním na filmovú estetiku a politickú výpoveď. *Emo the Musical* nemožno na žiadnej úrovni porovnávať s fil-

⁵⁸ Dostupné z: <http://www.juniorfest.cz/cs/program/filmy/emo-muzikal/0/182295>

⁵⁹ BUCKMASTER, Luke. *Emo the Musical review – tale of tolerance doomed by flat songs and infantile jokes*. *The Guardian* [online]. 15.8.2016 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2016/aug/15/emo-the-musical-review-tale-of-tolerance-doomed-by-flat-songs-and-infantile-jokes>

mami ako *Butterfly kisses* alebo *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau*. Oba filmy prinášajú do kinematografie pre mládež nové témy, výzvy a poukazujú na možnosti filmového média a práce s ním. Zatiaľ, čo *Emo the Musical* pracuje s plytkým, predvídateľným scenárom, zlou hudbou a komediálnymi prvkami, ktoré len recyklujú už x krát použité vtipy, ktoré vo svojej podstate ani humorné nie sú. Okolo tejto snímky sa nestrhla žiadna debata, nezískala žiadne ocenenie a obišla sa bez povšimnutia. Otázne je, či práve z dôvodu svojej jednoduchosti a plochosti v rámci ktorej nikoho neurazí (i keď sa o to pokúša v niekoľkých prípadoch) sa filmu podarilo, aby bol v Českej republike premietnutý hneď na dvoch filmových prehliadkach. Do bežnej distribúcie sa film však nedostal. Dôvody zaradenia filmu do sekcie Generation 14plus sú neznáme. Maryanne Redpath sa o filme nevyjadruje v žiadnom z rozhovorom (ani v tom, ktorý som s ňou osobne viedla), film neodporúča, nepoužíva ho ako príklad toho, čo na festivale bude a pod.

2.3.1.1.4 KRÓLEWICZ OLCH

Režisér Kuba Czekaj vo svojom filme *Królewicz Olch* vychádza z básne *Erlkönig* od J. W. Goetho. Motív básne je prítomný počas deja avšak narozdiel od originálu sa na cestu nevydáva otec so synom, ale jeho matka, ktorá je na neho extrémne naviazaná, až ho ženie do záhuby. Film rozpráva príbeh o mimoriadne nadanom chlapcovi, ktorý študuje fyziku na univerzite a zaoberá sa existenciou paralelných svetov prepojených svetlom. Film je po formálnej stránke zaujímavým experimentom, ktorý poskytuje chladný a vcelku surový pohľad na život mladého génia. Farebné korekcie obrazu umožňujú sledovať zmeny vo vnímaní hlavného protagonistu, rovnako ako aj zachytiť chladnosť okolitého prostredia, v ktorom sa ocitá a ktoré je mu cudzie. Vo zvuku je však príliš mnoho rušivých hlukov a šumov, ktoré odvádzajú pozornosť od príbehu. Ten má tiež problém s udržaním celistvosti, takže scenáristicky nie je veľmi kompaktný.

Mohlo by sa jednať o zaujímavý filmový experiment keby bol film kratší. Dlhá stopáž mu skôr škodí. Ide tak o odlišný prípad než je *Ceux qui font les révolutions à moitié n'ont fait que se creuser un tombeau*, kde dĺžka filmu korešponduje so zámerom tvorcov a ich radikálnym pohľadom na film ako taký. V prípade *Królewicz Olch* je to možno aj tým, že sa režisér Czekaj snaží rozprávať príbeh jednej postavy, ktorý umiestňuje do rozličných paralelných svetov a celkovo sa mu to rozšpáva. Z jednej strany sa drží tradičného spôsobu narácie, kde poukazuje na problém vzťahu matky a syna, v ktorom matka nedokáže porozumieť synovi a zároveň na ňom podivným spôsobom ľpie a vyžaduje od neho úspech, ktorým by sa mohla sama prezentovať. Na druhej strane do tejto rodinnej drámy vŕha mystické prvky v podobe zobrazovania, už spomínaných, paralelných svetov, ktoré sa riadia inými pravidlami.

Film vzbudil záujem a debatu najmä v krajine vzniku t.j. v Poľsku. Łukasz Adamski vo svojej recenzii⁶⁰ píše, že *Królewicz Olch* vyzerá ako intelektuálna provokácia, ktorá má vyvolať zásadné otázky o dospelosti. Adamski tam však túto provokáciu nikde nevidí a vníma to len ako snahu Czekaja, ktorá sa v konečnom dôsledku vo filme neprejavila.

⁶⁰ ADAMSKI, Łukasz. "Królewicz Olch". Nagi królewicz Czekaj. RECENZJA. W *Polityce* [online]. 20.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://wpolityce.pl/kultura/353678-krolewicz-olch-nagi-krolewicz-czekaj-recenzja>

Królewicz Olch bol v Čechách premietnutý na Febiofeste a v rámci Poľsko – česko – slovenskej filmovej prehliadky *Babie lato filmowe / Filmové babí léto*, ktorá sa koná v pohraničí Českej republiky a Poľska. Na stránkach *Filmového babího léta* a nachádza preklad časti recenzie od Łukasze Maciejewskiego⁶¹, v ktorej sa vyjadruje k filmu nasledovne:

„*Princ Duchů* je fotografický hyperrealismus, který se sám v sobě zapomněl, získal elán a stal se snem. A pak prospal dlouhou noc s Goethem (inspirace pro název filmu), s Rilke a oldschoolovou hrou Nintendo. Vybarvil svět v okrové, modré, béžové a ultramarínské barvě. Proměnil realitu na skládku reality. Protože tam je to zajímavější.“⁶²

Maciejewski tak v stručnosti zhrnul hlavné pre a proti tohto filmu, ktorý je v určitých aspektoch zaujímavý a provokatívny, ale „zabudol sa sám v sebe“.

2.3.1.2 DOKUMENTÁRNY FILM

2.3.1.2.1. SHKOLA NOMER 3

Takmer dvojhodinový dokumentárny film *Shkola Nomer 3* sleduje 13 študentov z malého ukrajinského mesta Mykolaivka v oblasti Donbasu, ktorí prišli o pôvodnú budovu svojej školy a prostredníctvom divadelného projektu „My Mikolaivka“ začali s režisérmi dokumentu Yelizavetou Smith a Georgom Genouxom nadväzovať vzťahy. Film sa skladá z výpovedí jednotlivých študentov, ktoré majú väčšinou podobu monológu. Protagonisti hovoria príhody z raného detstva, zo súčasnosti alebo sa zamýšľajú nad svojimi vzťahmi, či už v rodine, medzi kamarátmi alebo v súvislosti s prvými láskami. Nič nenasvedčuje tomu, že sa film odohráva počas vojnového konfliktu. Atmosféra znepokojivého pokoja, ktorú sa tvorcom podarilo v snímke vytvoriť pôsobí na diváka omnoho silnejšie. Vďaka relatívne dlhej stopáži snímky si môže divák vytvoriť (pozitívny ako aj negatívny) vzťah s jednotlivými protagonistami a ich rozprávanie zasadiť do kontextu diania na Ukrajine. Domnievam sa, že *Shkola Nomer 3* je jedným z filmov, ktoré menia uhol pohľadu a môžu priviesť publikum na myšlienky, ktorými sa pred zhladnutím filmu nezaoberali.⁶³

Film *Shkola Nomer 3* nebol premietaný na žiadnom festivale v Českej alebo Slovenskej republike. Yelizaveta Smith v rozhovore pre *Kyiv Post*⁶⁴ prehlásila, že film nebude k dispozícii online nakoľko sa jedná o veľmi osobné výpovede jednotlivých protagonistov, ale bude premietaný na viacerých festivaloch na Ukrajine a v zahraničí. Z toho vyplýva jednak malá informovanosť o tomto filme a taktiež nedostatok recenzií, či iných reakcií, ktoré by reflektovali *Shkolu Nomer 3*. Film vznikol v Ukrajinsko – Nemeckej koprodukcii, a tak je možné o ňom nájsť pár zmienok v, už zmieňovanom, *Kyiv Poste* alebo na stránkach Goethe Inštitutu⁶⁵.

⁶¹ MACIEJEWSKI, Łukasz. "Królewicz Olch": w śmietniku jest ciekawiej [Recenzja]. *Onet* [online]. 18.8.2017 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <https://kultura.onet.pl/film/recenzje/krolewicz-olch-w-smietniku-jest-ciekawiej-recenzja/313wzc7>

⁶² Dostupné z: <http://filmovebiletto.cz/cz/film/krolewicz-olch>

⁶³ V tomto bode reagujem na vyjadrenie Maryanne Redpath z predchádzajúcej časti práce.

⁶⁴ YAKUTENKO, Anna. Film about teens from war-torn Donbas to premiere at Berlin film festival. *Kyiv Post* [online]. 15.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/lifestyle/film-teens-war-torn-donbas-premier-belin-film-festival.html>

⁶⁵ PYLYPTSCHUK, Inga. "SCHOOL NUMBER 3": DEN KRIEG BESIEGEN. *Goethe Institut* [online]. 20.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/20928773.html>

Vzhľadom na tematické zameranie filmu a oblast, v ktorej sa odohráva je *Shkola Nomer 3* jednoznačným príkladom politického filmu, ktorý je symbolom dramaturgického plánu celého Berlínale. *Shkola nomer 3*, tak v sebe spája politicko – spoločenskú, naliehavú výpoveď o živote teenagerov vo vojnovnej oblasti Donbasu s estetickými kvalitami premyslene skomponovaných záberov.

Problematika dokumentárneho filmu pre mládež by bola vhodnou témou pre spracovanie samostatnej štúdie, ale vzhľadom k tomu, že sa jedná o víťazný film *Generation 14plus* som ho zahrnula medzi ostatné analýzy rovnako ako je tomu aj v prípade krátkometrážnych snímok.

1.1.1 KRÁTKE FILMY V SEKЦИИ GENERATION 14PLUS

Krátkometrážne filmy v sekcii *Generation 14plus* boli prezentované v rámci dvoch blokov *Kurzfilme 1 a Kurzfilme 2*, ktoré boli súčasťou programu sekcie. Počet filmov zoradených v týchto pásmach bol 14, z toho 3 dokumentárne, 3 animované a 8 hraných snímok. Krátke filmy majú na festivale výrazne postavenie. V minulosti boli súčasťou hlavnej súťažnej sekcie *Competition* a sekcie *Panorama*. V roku 2006 sa krátke filmy odpojili a vznikla tak samostatná sekcia *Berlínale Shorts*. Dôvodom vzniku tejto sekcie bola hlavne snaha zdôrazniť význam krátkych filmov pre filmový priemysel vo všeobecnosti. Festival charakterizuje krátky film ako:

„... radikálny a nezávislý, niekedy kontroverzný, znepokojujúci, testujúci hranice nášho porozumenia. Je viacvrstvový, rovnako ako jeho možnosti, ktoré ponúka jeho tvorba. Môže mať podobu otvorenej otázky, odvážnej tézy, načrtnutej myšlienky alebo starostlivo vystavanej drámy. Krátky film v sebe často obsahuje počiatok štýlistických a tematických charakteristík, ktoré sa neskôr stanú umeleckým rukopisom daného autora. Omnoho menší rozpočet na produkciu vyžaduje nekompromisný prieskum, čím prispieva k vytváraniu vlastnej, individuálnej techniky, či štýlu.“⁶⁶

Premietacie bloky s krátkymi filmami, ktoré sú súčasťou sekcie *Generation 14plus* sa taktiež tešia veľkej obľube. Dramaturgicky zapadajú do kurátorského výberu a diskusie po nich sa nesú v totožnom duchu ako tie, ktoré nasledujú po celovečerných filmoch. Rovnako ako je tomu pri celovečerných filmoch, tak aj v blokoch s krátkometrážnymi snímkami je zrejma diverzita vybraných filmov, ktoré sa v nich ocitajú.

Víťaz Krištáľového medveďa, film *Wolfe* (16 min), zaujme svojou dokumentárno – animovanou podobou. Hlavný protagonista, 24 ročný Nick, popisuje jeho zápas s imaginárnym priateľom. Wolfe, ktorý sa mu najprv javil ako jediný blízky človek, ktorého má, sa v období dospievania stáva Nickovým problémom. Nickovi je následne diagnostikovaná schizofrénia. Hlavný protagonista veľmi otvorene rozpráva o priebehu a podobách jeho choroby. Animované pasáže pomáhajú filmu, aby neskĺzol do interview s hlavným hrdinom a dodávajú mu rytmus a filmové, estetické kvality. Ide o veľmi otvorenú spoveď človeka trpiaceho psychickým ochorením podanú hravým, nenásilným spôsobom.

V pomyselnej opozícii voči spôsobu snímania a spracovania témy vo filme *Wolfe* stojí dokumentaristka Juanita Onzaga so svojou snímkou *Jungle knows you better than you do* (20 min). Onzaga sa spolu so svojim bratom vydáva z Bogoty do kolumbijskej džungle, aby našli ducha ich zavraždeného otca. Režisérke sa podarilo vytvoriť obrazovú atmosféru magického realizmu, ktorá v spojení so zvukovou zložkou filmu, pôsobí veľmi podmanivo.⁶⁷ Filmová esej, ktorá nepojednáva len o hľadaní, ale aj o vzťahu dvoch súrodencov a vnímaní situácie v Kolumbii z pohľadu dvoch ústredných protagonistov, ktorými sú Onzaga a jej brat. Vo filme sa spája brutalita vraždy a života v Kolumbii s poetickými pasážami pralesa a úvah o duchoch a démonoch.

Animovaný dokumentárny film *Snip* (15 min.), kanadskej režisérky Terril Calder ako jediný zo štvorice zmieňovaných krátkometrážnych snímok, je explicitne filmom edukačným. V diskusiách o možných podobách filmu pre deti / mládež ešte stále zaznieva požiadavka o edukačný rozmer týchto filmov resp. nutnosť diváka niečomu naučiť, čo nemusí byť v každom prípade a priori na škodu.. *Snip* spĺňa tieto nároky, k tomu je však ešte obohatený o originálnu stop-motion animáciu. Vo filme sa stretáva dvojica dospelých ľudí, tzv. *party girl* Annie s bezdomovcom Gordonom. Obaja sa spolu prostredníctvom tunela v metre ocitnú v odlišnom čase a prostredí. Nachádzajú sa v internátnej škole. V tejto škole sú držané deti pôvodných obyvateľov Kanady s premyslením cieľom indoktrinácie. Tieto dve hlavné postavy sa stávajú svedkami zachádzania s deťmi domorodého obyvateľstva v kanadskej škole, snažia sa im pomôcť ujsť, ale márne. Terril Caryl vo svojom filme otvorene kritizuje koloniálnu históriu Kanady a spôsob akým sa štát zachoval k domorodému obyvateľstvu.

Ďalším z ocenených filmov bol aj *U plavetnilo* (22 min), chorvátskej režisérky Antonety Alamat Kusijanović. V tomto prípade nejde o dokumentárny film, ale hraný. Hlavná hrdinka, 13 ročná, Julija uteká pred despotickým otcom späť na chorvátsky ostrov, kde prežila značnú časť svojho detstva. V čase, ktorý chce stráviť len so svojou dlhoročnou kamarátkou Anou sa cíti byť odsunutú na druhú koľaj nakoľko sa Ana venuje primárne svojmu priateľovi. Julija sa snaží získať jej pozornosť za každú cenu, a tak sa jedného dňa rozhodne skočiť z vysokého útesu do vody. Čas vo filme sa od jej skoku spomalí, čo vytvára priestor na pochybnosti Any (ale aj diváka), či je Julija v poriadku. Tento film, v ktorom sa dospievajúca hrdinka stretáva s neuspokojivým množstvom pozornosti a náklonnosti, ako by si sama predstavovala, tematicky zapadá do štandardného ponímania filmu pre mládež. *U plavetnilo* je film, kde je scenár zameraný hlavne na reč tela postáv a atmosféru daného miesta. Dialógov je vcelku málo, čo len dopĺňa poetiku snímky. Leitmotívom filmu je voda, ktorej najvýraznejším predstaviteľom je more obmývajúcce ostrov, na ktorom udržuje hrdinov filmu v určitej izolácii od okolia.

3 DÁNSKY FILMOVÝ INŠTITÚT

Štatút súčasnej podoby Dánskeho filmového inštitútu je zakotvený v zákone *Filmloven* z roku 1997 kedy oficiálne vzniká zlúčením troch bývalých štátnych inštitúcií: Dánskeho filmového inštitútu, Národného filmového centra a Dánskeho filmového múzea.⁶⁸

Medzi úlohy DFI patrí:

„1) finančne podporovať vývoj, prípravu scenárov, produkciu, uvedenie a premietanie

⁶⁶ *Berlínale Shorts* [online]. In: . [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.berlínale.de/en/das_festival/sektionen_sonderveranstaltungen/kurzfilmprogramm/index.html.

⁶⁷ CALLENS, Jannes. *Jungle Knows You Better Than You Do*. In: *Kortfilm.be* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.kortfilm.be/recensie/jungle-knows-you-better-you-do>.

⁶⁸ Informácie prevzaté z oficiálnej stránky DFI: <http://www.dfi.dk/service/omdfi.aspx>.

- dánskych filmov a zabezpečiť distribúciu dánskych filmov,
- 2) šíriť poznatky o dánskych a zahraničných filmoch v Dánsku a podporovať predaj a šírenie poznatkov o dánskom filme v zahraničí,
 - 3) zabezpečiť ochranu filmov a dokumentačných materiálov týkajúcich sa filmov, zber filmovej a televíznej literatúry, vykonávať výskum a zaručiť dostupnosť týchto zbierok verejnosti,
 - 4) poskytovať rôznorodé filmové aktivity pre širokú verejnosť,
 - 5) zaistiť pretrvávajúci dialóg s filmovým priemyslom a dôležitými užívateľskými skupinami o činnostiach Inštitútu
 - 6) podporovať profesionálne filmové umenie a rozvoj talentov organizovaním workshopov
 - 7) zaistiť produkciu informačných filmov zahŕňajúce aj tie pre edukačné účely“⁶⁹

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o základný a rozhodujúci zákon týkajúci sa filmu a kinematografie, tak je vcelku logicky, do neho zahrnuté aj oddelenie pre deti mládež, a to konkrétne v Kapitole č. 2 venujúcej sa DFI a úlohe filmových konzultantov:

„Podsekcie. 4. Správna rada vymenuje odporúčaním Rady pre hraný film až troch poradcov a detského filmového poradcu pre oblasti filmu. § 6th

Podsekcie. 5. Správna rada vymenuje odporúčaním Rady pre krátke a dokumentárne filmy troch konzultantov a taktiež detského filmového konzultanta pre filmy v oblasti krátkych a dokumentárnych snímok. § 6th“⁷⁰

Ďalšia zmienka vo *Filmloven*, ktorá sa týka filmu pre deti a mládež, je dôležitým údajom pre predstavu percentuálneho podielu filmovej tvorby pre deti a mládež v rámci dánskej. Je to až 25% z celkovej dánskej produkcie. Už z tohto údaju je zrejmé, že Dánsko kladie extrémny dôraz na kultúru detí a mládeže. Potvrzuje to aj Charlotte Giese, momentálne zastávajúca funkciu tzv. špeciálneho poradcu (*Special Advisor*), keď hovorí:

„Ešte predtým než hovoríme o Inštitúte, je nutné podotknúť, že v Dánsku má detstvo a mladosť vo všeobecnosti vysokú prioritu. V oblasti umenia, inštitúcii, politiky, škôl, kultúrnej sféry a podobne. Nevnímame detstvo ako niečo, čím si človek musí prejsť. Pre nás je dôležité, že detstvo má hodnotu samo o sebe. Na základe toho je nutné poskytovať deťom a mladým ľuďom niečo, čo je kvalitné samo o sebe. Určite nie z dôvodu, že sa z nich zajtra stanú dospelí, ale jednoducho preto lebo žijú život ako deti. Samozrejme toto ponímanie muselo niekde začať. V minulosti nemalo toľko rešpektu, autoritu alebo politickej pozornosti. Prebehlo mnoho bojov a vyhlásení o poslaní, aby sme mohli dosiahnuť tento cieľ.“⁷¹

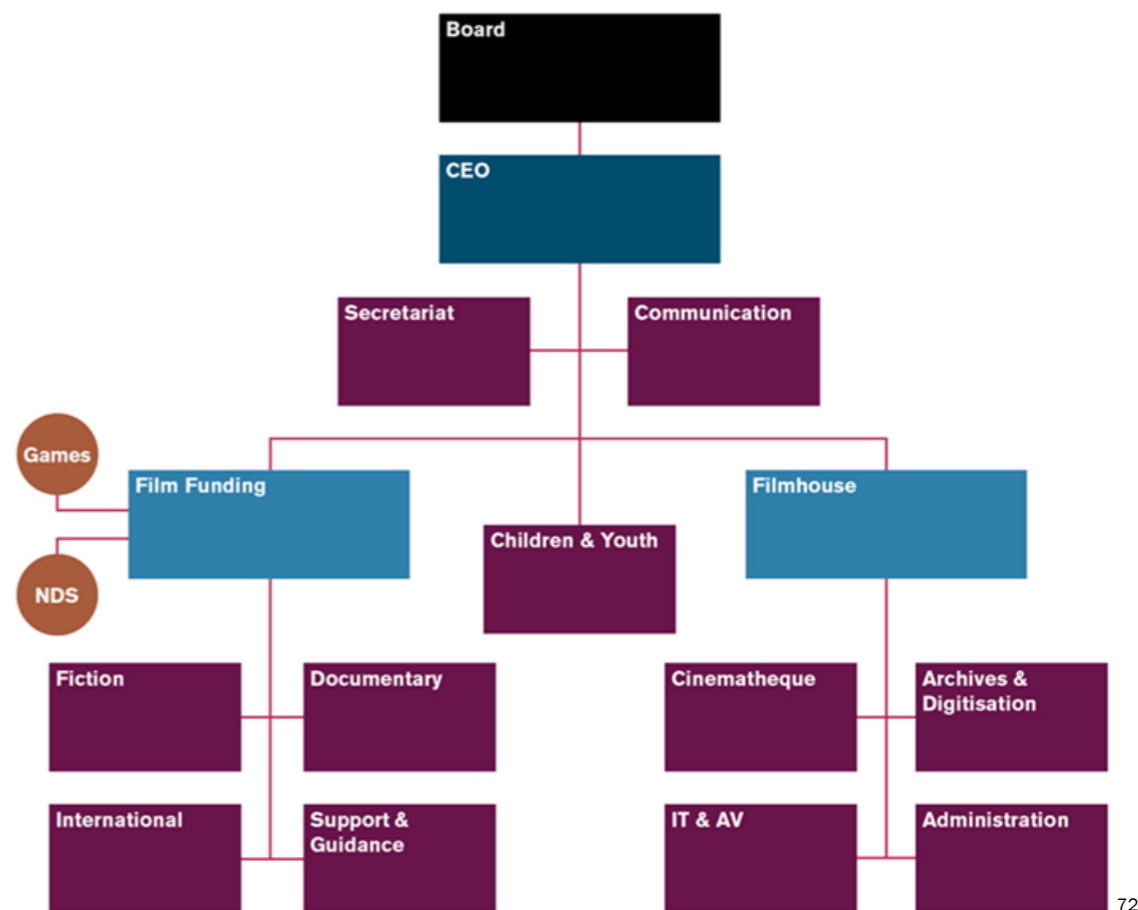
Vyjadrenie Charlotte Giese o škandinávskom vnímaní detstva považujem za smerodajné v oblasti uvažovania o kinematografii pre deti a mládež. V prípade, že vnímame detstvo ako dô-

⁶⁹ DÁNSKO. *The Film Act 1997*, číslo 186. Dostupné také z: <http://english.kum.dk/services/legislation/film/the-film-act/>.

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Rozhovor s Charlotte Giese prebehol počas môjho výskumného pobytu v Dánskom Filmovom Inštitúte v Kodani, v máji 2017.

ležité obdobie, ktoré vyznačuje žitím v prítomnosti, musíme tomu prispôbiť aj prácu s deťmi, obzvlášť v sfére umenia. Dôležitosť tohto faktu potvrdzuje aj zmena z organizačnom členení DFI, ktorá prebehla v roku 2015. Postavenie filmu pre deti a mládež je dnes v tejto inštitúcii na jednej z prvých priečok. Z dôvodu zmien v štruktúre celého Inštitútu došlo k fúzii Oddelenia pre deti a mládež s Mediálnou Radou. Toto novovzniknuté oddelenie právomocne spadá priamo pod CEO t.j. výkonného riaditeľa Dánskeho filmového inštitútu ako možno vidieť na nasledujúcom grafe:

3.1 AKTIVITY ODDELENIA PRE DETI A MLÁDEŽ V DFI

V nasledujúcej časti popíšem spektrum aktivít, ktorými sa Oddelenie pre deti a mládež v DFI dlhodobo zameriava. Jedná sa o aktivity, programy a projekty, ktoré majú dlhodobé zázemie a ustálenú podobu fungovania. DFI sa však snaží byť, čo najaktuálnejším, čo sa týka zamerania svojich projektov a aktivít. Jednou z týchto aktivít je aj rozšírenie študijných materiálov k rozličným dokumentárnym a hraným filmom s tematikou utečencov, ktorá sa v preklade nazý-

⁷² Graf uvádzam v texte práce z toho dôvodu, aby som poukázala na suverenitu oddelenia filmu pre deti a mládež v rámci hierarchie celého Inštitútu. Graf prevzatý so stránky DFI. K dispozícii tu: <http://www.dfi.dk/Service/English/Service/AboutDFI/Organisation-chart.aspx>

va „Kde je môj domov?“ . V týchto materiáloch sa nesnažia o podsúvanie názorov deťom, ale otázkami ich podnecujú k úvahám a tvorbe vlastného názoru na danú problematiku. Ďalšou témou k tvorbe extra študijných materiálov je „rôznorodosť“, kde sa rozoberajú rôzne predsudky spojené so sexuálnymi menšinami, ľuďmi, ktorí prichádzajú z iných krajín alebo so ženami.⁷³

Charlotte Giese je momentálne súčasťou tímu, ktorý pripravuje väčšiu renováciu filmového štúdia. Taktiež pripravujú novú platformu určenú materským školám, jasliam a predškólakom vo všeobecnosti. Novovznikajúca platforma ma za úlohu zabezpečiť deťom prístup k filmu a aktivitám spojených s filmom. Deti môžu okrem sledovania krátkych filmov natočiť aj svoj vlastný (animácia alebo len fotografie na základe, ktorých vytvorí príbeh).

Oddelenie pre deti a mládež v DFI je v súčasnosti financované Ministerstvom kultúry, ale niektoré ich aktivity a projekty sa viac približujú k Ministerstvu školstva z čoho vyplýva momentálna snaha o dialóg o prepojení oddelenia s týmto ministerstvom. Na pôde DFI tiež vzniká nový koncept venujúci sa utečencom, v rámci ktorého DFI pripraví určité balíky filmov s informáciami, ktoré budú rozširovať v dánskych utečeneckých táboroch, aby deti mohli prísť na iné myšlienky a zamestnali sa nejakou činnosťou.⁷⁴

3.1.1 MED SKOLEN I BIOGRAFEN

Jedným z programom DFI je *Med Skolen i Biografen*⁷⁵. Jedná sa o program školského kina v zmysle toho, že učitelia môžu využívať triedy ako malé kinosály, v ktorých premietnu daný film a následne tomu prispôsobia vyučujúcu hodinu prípadne hodiny. Hlavným cieľom tohto programu je priblížiť spoločné sledovanie filmu deťom a mládeži žijúcim aj mimo hlavného mesta, kde má DFI k dispozícii vlastnú kinosálu v rámci cinemateky⁷⁶ (*Cinemateket*). Táto potreba priblížiť sa mladým divákovi v ich prirodzenom prostredí vychádza z toho, že na školách je možné docieľiť, že sa obsah, na ktorý DFI dbá, dostane ku všetkým deťom, nielen k tým vybraným. Charlotte Giese v rozhovore⁷⁷ priznáva, že zhruba 15 rokov späť nemal DFI takmer žiadny kontakt so školami resp. Inštitút vykonával veľmi málo aktivít, do ktorých by boli školy zahrnuté. To sa však postupom času zmenilo hlavne s uvedením si, že DFI nemôže organizovať drahé premietania, na ktoré príde určitý počet detí z určitého okruhu, ale že musí DFI vykročiť von a ponúknuť školám kvalitné filmy.

Do programu školských kín *Med Skolen i Biografen* je v súčasnosti zapojených 83% administratívnych oblastí Dánska. DFI stále pracuje na tom, aby v konečnom dôsledku pokryli 100% geo-

⁷³ Informácie vychádzajú z rozhovoru s Lisbeth Juhl Sibbesen, editorkou filmového vzdelávania v DFI, ktorý som uskutočnila počas môjho výskumného pobytu v DFI, v máji 2017.

⁷⁴ Rozhovor s Charlotte Giese prebehol počas môjho výskumného pobytu v Dánskom Filmovom Inštitúte v Kodani, v máji 2017.

⁷⁵ Názov tohto programu nemá anglický ekvivalent preto ho ani neprekladám do slovenčiny, ale používam originálny titul.

⁷⁶ Viac informácií o pôsobení a programe *Cinemateky* k dispozícii na stránkach DFI: <http://www.dfi.dk/filmhuset/cinemateket.aspx>.

⁷⁷ Rozhovor s Charlotte Giese prebehol počas môjho výskumného pobytu v Dánskom Filmovom Inštitúte v Kodani, v máji 2017.

grafickej oblasti. *Med Skolen i Biografen* je program primárne zameraný na filmové médium, ale pracuje tiež s inými podobami pohyblivého obrazu akými sú krátke videá, počítačové hry, prípadne hry všeobecne. Dôležitým faktorom tohto programu je vychovanie diváka, ktorý bude následne chodiť na filmy do kina, a tým podporí aj dánsku kinematografiu. Podľa hlavného konzultanta tohto projektu Jacoba Breuninga, musí dieťa začať s návštevou kina do veku 12 rokov, inak si nevytvorí návyk a tým pádom nebude javiť o kinematografiu záujem.⁷⁸ Charlotte Giese zase hovorí o tom, že domáca diváčka základňa dánskych filmov je silná z toho dôvodu, že všetci sú zvyknutí sledovať dánske filmy od útleho detstva. Prostredie kina slúži tiež ako iná platforma, kde sa jednoduchšie môžu preberať dané témy, nie je to známe školské prostredie, deti vidia film na veľkom plátne, v spoločnosti iných a pod.

Program filmov sa v závislosti na geografickej oblasti zľahka mení. Programu pre rok 2017/2018 je zostavený z desiatich filmových titulov rozdelených podľa odporúčanej vekovej dostupnosti. Pre vekovú skupinu, ktorá je predmetom môjho výskumu sú v programe 4 snímky *About a girl*, *Snowden a Mustang*, či *Der Kommer En Dag*. Veľa (artových) filmov sa tak dostane ku svojmu divákovi hlavne prostredníctvom tohto programu než prostredníctvom bežnej kino distribúcie. Napríklad americký film *Me, Earl and Dying Girl*⁷⁹, videlo v rámci programu *Med Skolen i Biografen*, 82% divákov z celkovej návštevnosti.⁸⁰ Nie je to ojedinelý prípad filmu s vyššou návštevnosťou vďaka programu DFI a preto sa môže jednať o zaujímavé číslo pre producentov filmov pre deti a mládež.

Jedným z atribútov tohto programu je poukázanie na film ako na prostriedok komunikácie. V DFI chápu film ako umelecké dielo, ktoré stojí samo za seba. V súčasnosti sa deti učia viac skrz médiá, než prostredníctvom hodín v škole. DFI nestačí, aby boli len konzumentmi. Cieľom DFI je, aby deti mali pochopenie, vnímali veci okolo seba, boli schopné o nich diskutovať a hlavne sa prostredníctvom filmov a následných aktivít s nimi spojenými, naučili kritickému mysleniu.

3.1.2 FILMCENTRALEN

Filmcentralen je ďalším z projektov DFI. Tento projekt v zameraní na školy súvisí s *Med Skolen i Biografen*, ale v inej podobe. *Filmcentralen* funguje hlavne ako webstránka, ktorá je k dispozícii učiteľom a študentom v prostredí školy. Hlavným cieľom *Filmcentralen* je poskytnúť možnosť použitia krátkych a dokumentárnych filmov v rámci výuky. Dnešná podoba *Filmcentralen* sa datuje od roku 2013. V minulosti existovala v odlišnej forme, pod názvom *Filmstriben* a vznikla v kooperácii s Dánskym knižničným centrom v roku 2007. *Filmstriben* vo svojej podobe existuje dodnes, avšak len výhradne na území knižníc.

V súčasnosti služba *Filmcentralen* poskytuje viac než 1600 krátkych a dokumentárnych filmov a viac než 550 edukačných materiálov. Projekt je hradený školami, ktoré sú zapojené do tohto programu a cena ročného poplatku sa pohybuje v rozmedzí 150 – 270 euro, v závislosti na veľ-

⁷⁸ Informácie vychádzajú z rozhovoru s Jacobom Breuningom, ktorý som uskutočnila počas môjho výskumného pobytu v DFI, v máji 2017.

⁷⁹ Film získal Veľkú cenu poroty za najlepší hraný film a Cenu divákov za najlepší hraný film na filmovom festivale Sundance v roku 2015.

⁸⁰ Údaj je prevzatý z interných tabuliek programu *Med Skolen i Biografen*.

kosti školy. V konečnom dôsledku je do programu zapojených viac než 90% škôl.⁸¹

Momentálnou výzvou projektu je vytvorenie tzv. študijných materiálov budúcnosti. V DFI je snaha o to, aby boli študijné materiály, čo najviac interaktívne. Vyvinuli preto aplikáciu, s ktorou môžu deti / mládež ďalej pracovať aj v domácom prostredí. Z filmu, ktorý videli majú za úlohu vybrať zábery, ktoré podľa nich najlepšie definujú daný film resp. zoradiť ich za sebou (maximálne 10), tak, aby boli schopné vyjadriť hlavnú ideu filmu. Okrem tejto aplikácie DFI tiež vyvíja jednoduchú aplikáciu pre deti, prostredníctvom ktorej si vo svojich mobilných telefónoch alebo tabletoch budú môcť sami zostrihať svoje zábery spolu s vysvetlením filmárskej terminológie.

Prepojenie programov *Med Skolen i Biografen* a *Filmcentralen* spočíva napríklad v tvorbe spomínaných študijných materiálov. Každý film, ktorý je na školách premietaný v rámci *Med Skolen i Biografen* má svoje študijné materiály, ktoré sú umiestnené na online platforme *Filmcentralen*. Študijné materiály, ktoré vydáva DFI sú veľmi komplexné a prepracované. Kladú otázky súvisiace s filmom samotným alebo témami, či názormi, ktoré reprezentuje.

3.1.3 FILM – X

Štúdio FILM - X je interaktívnym filmovým štúdiom. Každý workshop trvá 3 hodiny, počas ktorých si deti sami natočia a zostrihajú krátky film. Denne sa tam vystriedajú 2-3 skupiny detí. Momentálne je v príprave projekt na renováciu štúdia a techniky, ktorá sa v ňom nachádza. Deti si dopredu vyberú žáner, na základe ktorého následne spracujú námet a ten pretvoria do *storyboardu*. Po všetkých spomínaných úkonoch nastáva čas, keď si musia medzi sebou rozdeliť úlohy štábu (režisér, herci - postavy atď.) a začnú natáčať. Po natočení všetkých záberov prichádza rad na postprodukcii v zvukovom štúdiu, ktoré je súčasťou Film - X. V závere workshopu sa deti dostávajú ku strihu natočeného materiálu. Aktuálne prebiehajú v DFI diskusie o modernizácii štúdia a techniky, rovnako ako aj o zmene softwaru na strihanie záberov. Ten súčasný by radi zmenili za dostupný software akým je napríklad *iMovie* alebo *MovieMaker*, a to hlavne z toho dôvodu, aby mali deti možnosť naučiť sa strihať v programe, ktorý môžu využívať aj po absolvovaní workshopu vo Film – X.

Deti sa v rámci týchto workshopov učia nielen kreativite, ale aj filmovej terminológii a významu jednotlivých pomenovaní záberov a pod. V čase môjho pobytu v vo Film – X si skupina detí z predmestia Kodane, vybrali ako žáner filmu, ktorý natočia horor. V rámci natáčania boli starostlivo rozdelení do skupín a každý si plnil svoje povinnosti s oduševnením. Niektoré zábery museli zopakovať nakoľko nesplňovali ich predstavy a pod. Najobľúbenejšou rekvizitou je model auta, v ktorom je zabudovaná kamera. Spolu s už existujúcimi zábermi na cestu, je tak možné pre deti, natočiť reálne vyzerajúcu jazdu autom. Súčasťou Film – X je aj animačné štúdio, ktoré je určené pre nižšie ročníky, kde sa učia techniku stop-motion animácie.

⁸¹ Informácie vychádzajú z rozhovoru s Lisbeth Juhl Sibbesen, editorkou filmového vzdelávania v DFI, ktorý som uskutočnila počas môjho výskumného pobytu v DFI, v máji 2017.

4 ZHRNUTIE

V rámci mojich pobytov na Medzinárodnom filmovom festivale v Berlíne a v Oddelení pre deti a mládež Dánskeho filmového inštitútu, som mala možnosť preskúmať pole pôsobnosti oboch inštitúcií, rovnako aj pozíciu filmu pre deti a mládež v rámci organizačnej štruktúry. V oboch prípadoch je na detského a mládežníckeho diváka kladený veľký dôraz a pristupuje sa k nemu ako k rovnocennému partnerovi. Obe inštitúcie rozumejú filmu ako významnému médiu pre spomínanú vekovú kategóriu. Chápu dôležitosť sledovania filmov v skupine ako platformu pre následnú možnosť diskusie, či dialógu, ktorý je potrebný k vytváraniu kritického myslenia.

Claus Hjorth, riaditeľ Oddelenia pre deti a mládež v DFI, chápe film v kontexte detí a mládeže ako nástroj. Nielsen pre potreby umenia, ale aj (resp. hlavne) pre potreby spoločnosti. Hjorth tak tiež definuje činnosť Oddelenia pre deti a mládež v DFI v súvislosti s mediálnou gramotnosťou. Tieto dve zložky od seba nemožno oddeliť. Hjorth tvrdí, že filmová a mediálna gramotnosť sú jednými zo základných cieľov Dánskeho filmového inštitútu.

“Dôležité je prepojenie digitálnej a filmovej gramotnosti. Naučiť ľudí (mládež, deti) prevziať vlastníctvo médií do svojich rúk.”⁸²

Spolu s dramaturgiou Generation 14plus by sa mohlo zdať, že tieto dve inštitúcie zastávajú radikálne stanoviská, keď príde reč na význam filmu pre deti a mládež alebo na možnosti práce s mladým publikom. Domnievam sa však, že toto „radikálne“ vnímanie kinematografie pre deti a mládež, by sa malo stať súčasťou diskurzu aj v našich geograficko – politických oblastiach (primárne v krajinách bývalého Československa, ale toto tvrdenie by bolo možné vzťahovať aj na krajiny ostatné krajiny V4).

Obe inštitúcie reagujú veľmi kladne na záujem o ich fungovanie a „know-how“ a sú ochotné sa, o svoje dlhoročné skúsenosti podeliť s inými krajinami, ktoré by chceli nasledovať ich model. Argument, že Nemecko a Dánsko sú krajiny, s ktorými sa Česká republika alebo Slovensko nemôžu porovnávať, sú samozrejme na mieste, ale len do určitej miery. Nezáleží totiž na miere finančného toku do oblasti kinematografie pre deti a mládež alebo prípadných edukačných aktivít s ňou spojených, ale hlavne na snahe zmeniť uvažovanie o tejto oblasti. Poukázať na všetky aspekty, ktorých a dotýka a k čomu môže slúžiť – či už tzv. vychovávanie diváka domácej produkcie alebo rozmeru filmu ako nástroja v rámci vzdelávania a pod.

Odpoveď na otázku, ktorú som si kládla v úvode je komplikovaná a určite nie je jednoznačná. Plne súhlasím s Maryanne Redpath v tom, že film musí byť v prvom rade reprezentantom kvalitnej kinematografie, aby sa o ňom v tomto kontexte dalo hovoriť. Pripadá mi totiž veľmi vágne tvrdiť, že deti, či mládež nezaujímajú kvalitná kinematografia a viac ich to ťahá k strednoprádnym blockbusterom. Samozrejme, že v momente, keď v kinách, v televízii alebo na školských premietaniach pre nich daní dramaturgovia alebo učitelia vyberajú filmy, ktoré nemajú žiadne estetické kvality, sú šance na to, aby spoznali kvalitný film minimálne.

Čo sa týka ďalších kritérií kvalitného filmu pre mládež, tak jedným z nich je to, aby divácku základňu zaujala téma, ktorú sa im daný film snaží sprostredkovať a aby v nich videný film vyvolal otázky, prípadne pochybnosti, ktoré následne môžu zdieľať s rovesníkmi, rodičmi alebo učiteľmi.

⁸² Rozhovor s Clausom Hjorthom sa uskutočnil počas môjho pobytu v DFI, máj 2017.

Je to práve ten „pocit“, o ktorom hovorí Maryanne Redpath, pocit s ktorým divák odchádza z kinosály a z ktorého môže vzrásť záujem o kvalitnejšiu kinematografiu. Vzhľadom k tomu, že sa nejedná o žiadnu kvantifikovateľnú veličinu môže toto vyjadrenie pôsobiť vágne. Zároveň však upozorňuje na to, že sa stále pohybujeme v oblasti umenia, ktorého kritéria smerujúce k definovaniu pojmov nemusia byť vždy merateľné. S týmto „termínom“ je samozrejme nutné ďalej pracovať a nájsť vhodný ekvivalent, vďaka ktorému by ho bolo možné lepšie uchopiť.

V priebehu mojich výskumných pobytov na festivale a v DFI sa zrodilo množstvo ďalších otázok súvisiacich s filmom pre mládež a jeho miestom v kinematografii. Predstava o ucelenej definícii toho, čo film pre mládež je, sa vyparila. O to viac sa zvýšila moja motivácia priniesť tieto témy do domáceho prostredia a vymaniť sa zo schematickeho uvažovania v kategóriách a žánroch, ktoré sú od seba striktné oddelené.

Pri riešení môjho projektu som vychádzala vo veľkej miere z informácii, ktoré som zozbierala počas výskumných pobytov v oboch inštitúciách. Miestami som narazila na jazykovú bariéru a to i napriek tomu, že Berlinale aj DFI disponujú množstvom materiálov v angličtine. Určité typy dokumentov (v prípade Berlinale sa jedná hlavne o projekt Berlinale School Project) existujú totiž len v jazyku nemeckom alebo v prípade DFI, v dánčine. Ďalším zdrojom informácii v priebehu môjho bádania boli osobné rozhovory s vysokopostavenými ľuďmi, akými sú Maryanne Redpath, Claus Hjorth alebo Charlotte Giese, ktoré dodávajú textu unikátnosť a nahrádzajú tak nedostatok (vo všeobecnosti, nie v texte tejto práce) relevantnej literatúry k téme filmu pre mládež.

BIBLIOGRAFIA

- BENNETT, Andy, Mark. CIESLIK a Steven MILES, ed. *Researching youth*. Basingstoke: Palgrave, 2003. ISBN 1403905738.
- DELEUZE, Gilles. *Film*. Praha: Národní filmový archiv, 2006. Knihovna Illuminace. ISBN 8070041277.
- DRISCOLL, Catherine. *Modernism, Cinema, Adolescence: Another History for Teen Film*. *Screening The Past*. 2011, (32), 1-17. ISSN 1328-9756.
- DRISCOLL, Catherine. *Teen film: a critical introduction*. English ed. New York: Berg, 2011. ISBN 9781847886866.
- ERIKSON, Erik H. *Identity: youth and crisis*. New York: W. W. Norton & Company, 1994. ISBN 0393311449.
- FELSMANN, Barbara a Renate. ZYLLA. *Blicke, Begegnungen, Berührungen: 25 Jahre Kinderfilmfest 1978-2002 = Moments, meetings, emotions*. Berlin: Jovis, c2002. ISBN 3-931321-27-4.
- GRANT, Berry Keith. *Film Genre: From Iconography to Ideology*. London: Wallflower Press, 2007. ISBN 978-1904764793.
- HARPER, Kate. *Girls' sexualities and the media*. New York: Peter Lang Publishing, 2013. ISBN 9781433122750.
- LAKOFF, George. *Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda, 2006. Paprsek (Triáda), sv. 11. ISBN 808613878X.
- LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
- LYSNE, Anders. *On Becoming and Belonging: The Coming of Age Film in Nordic Cinema*. I: Perspectives on the Nordic. Oslo: Novus Forlag, 2016. ISBN 9788270998579.
- MACEK, P. *Adolescence*. 2., upravené vydání. Praha: Portál, 2003
- SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 8072290428.
- SHARY, Timothy a Alexandra. SEIBEL. *Youth culture in global cinema*. Austin: University of Texas Press, 2007. ISBN 9780292714144.
- SHARY, Timothy. *Generation multiplex: the image of youth in American cinema since 1980*. Revised edition. Austin: University of Texas Press, 2014. ISBN 9780292756625.

ONLINE ZDROJE:

- ADAMSKI, Łukasz. "Królewicz Olch". Nagi królewicz Czekaj. RECENZJA. *W Polityce* [online]. 20.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://wpolityce.pl/kultura/353678-krolewicz-olch-nagi-krolewicz-czekaj-recenzja>
- ARMSTRONG, Richard. Social Realism: The most 'typically British' of all film genres. In: *BFI Screenonline* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <http://www.screenonline.org.uk/film/id/1037898/index.html>
- BRADSHAW, Peter. Butterfly Kisses review: confident London story of young love and old secrets. *The Guardian* [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2017/feb/11/butterfly-kisses-review-confident-london-story-of-young-love-and-old-secrets>
- BUCKMASTER, Luke. Emo the Musical review – tale of tolerance doomed by flat songs and infantile jokes. *The Guardian* [online]. 15.8.2016 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2016/aug/15/emo-the-musical-review-tale-of-tolerance-doomed-by-flat-songs-and-infantile-jokes>
- BUDER, Emily. Why 'Butterfly Kisses' Shot in Black and White with RED Monochrome and Lenses from 'The Shining'. In: *No Film School* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <https://nofilmschool.com/2017/02/butterfly-kisses-red-monochrome-black-and-white-berlinale>
- Butterfly kisses: A difficult theme wrapped in a dreamy atmosphere. In: *Cineuropa* [online]. [cit. 2017-11-28]. Dostupné z: <http://cineuropa.org/nw.aspx?t=newsdetail&l=en&did=327018>
- CALLENS, Jannes. Jungle Knows You Better Than You Do. In: *Kortfilm.be* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.kortfilm.be/recensie/jungle-knows-you-better-you-do>

- ERBLAND, Kate. 'Butterfly Kisses' Exclusive Trailer: A Teen Hides a Horrifying Secret in Moody Black and White Drama — Berlinale 2017. *Indiewire* [online]. 13.2.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://www.indiewire.com/2017/02/butterfly-kisses-trailer-berlinale-2017-1201782354/>
- FELIS, T. Paweł. Reżyser "Butterfly Kisses", jednego z najmocniejszych filmów sezonu: Film o młodym pedofilu? Wiedziałem, że stąpam po kruchym lodzie. *Gazeta Wyborcza* [online]. 11.5.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://wyborcza.pl/7,101707,21798564,rezyser-butterfly-kisses-jednego-z-najmocniejszych-filmow.html?disableRedirects=true>
- GHEORGIU, Andra. Butterfly kisses: A difficult theme wrapped in a dreamy atmosphere. In: *Cineuropa* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://cineuropa.org/nw.aspx?t=newsdetail&l=en&did=327018>
- JEDLIČKA, Petr. Protestní inspirace II: Quebec. *Deník Referendum* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/13262-protestni-inspirace-ii-quebec>
- KATALOG 57. ROČNÍKU ZLÍN FILM FESTIVAL [online]. Zlín, 2017 [cit. 2017-11-23]. Dostupné z: https://www.zlifest.cz/wcd/pages/katalogy/katalog_2017.pdf
- MACIEJEWSKI, Łukasz. "Królewicz Olch": w śmietniku jest ciekawiej [Recenzja]. *Onet* [online]. 18.8.2017 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <https://kultura.onet.pl/film/recenzje/krolewicz-olch-w-smietniku-jest-ciekawiej-recenzja/313wzc7>
- PRIZES & HONOURS 2017 [online]. [cit. 2017-12-22]. Dostupné z: https://www.berlinale.de/en/archiv/jahresarchive/2017/03_preistrger_2017/03_preistraeger_2017.html
- PYLYPTSCHUK, Inga. "SCHOOL NUMBER 3": DEN KRIEG BESIEGEN. *Goethe Institut* [online]. 20.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/20928773.html>
- ROXBOROUGH, Scott. Berlin: 'Butterfly Kisses' Wins Crystal Bear for Best Film in Generation Sidebar. *The Hollywood Reporter* [online]. 18.2.2017 [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/news/butterfly-kisses-wins-crystal-bear-berlin-film-festivals-generation-sidebar-977547>
- SOLTY, Ingar. CANADA'S "MAPLE SPRING" From the Quebec student strike to the movement against neo-liberalism. *Rosa Luxemburg Stiftung* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://www.rosalux-nyc.org/canadas-maple-spring/>
- STRANDGAARD PEDERSEN, Jesper, Per DARMER a Chris MATHIEU. Bureaucracies and judgmental autonomy: Film consultants in a public film institute. *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift* [online]. Högskolan i Borås, 2013, 16 (01) [cit. 2017-12-12]. ISSN 2000-8325. Dostupné z: https://www.idunn.no/nkt/2013/01/bureaucracies_and_judgmental_autonomy_-_film_consultants_i
- VLASÁK, Zbyněk. *Není doba na komedie, říká Simon Lavoie, spoluautor radikálního filmu o radikálních aktivistech* [online]. 26.7.2017 [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/444316-neni-doba-na-komedie-rika-simon-lavoie-spoluautor-radikalniho-filmu-o-radikalnich-aktivistech.html>
- YAKUTENKO, Anna. Film about teens from war-torn Donbas to premiere at Berlin film festival. *Kyiv Post* [online]. 15.2.2017 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/lifestyle/film-teens-war-torn-donbas-premier-belin-film-festival.html>